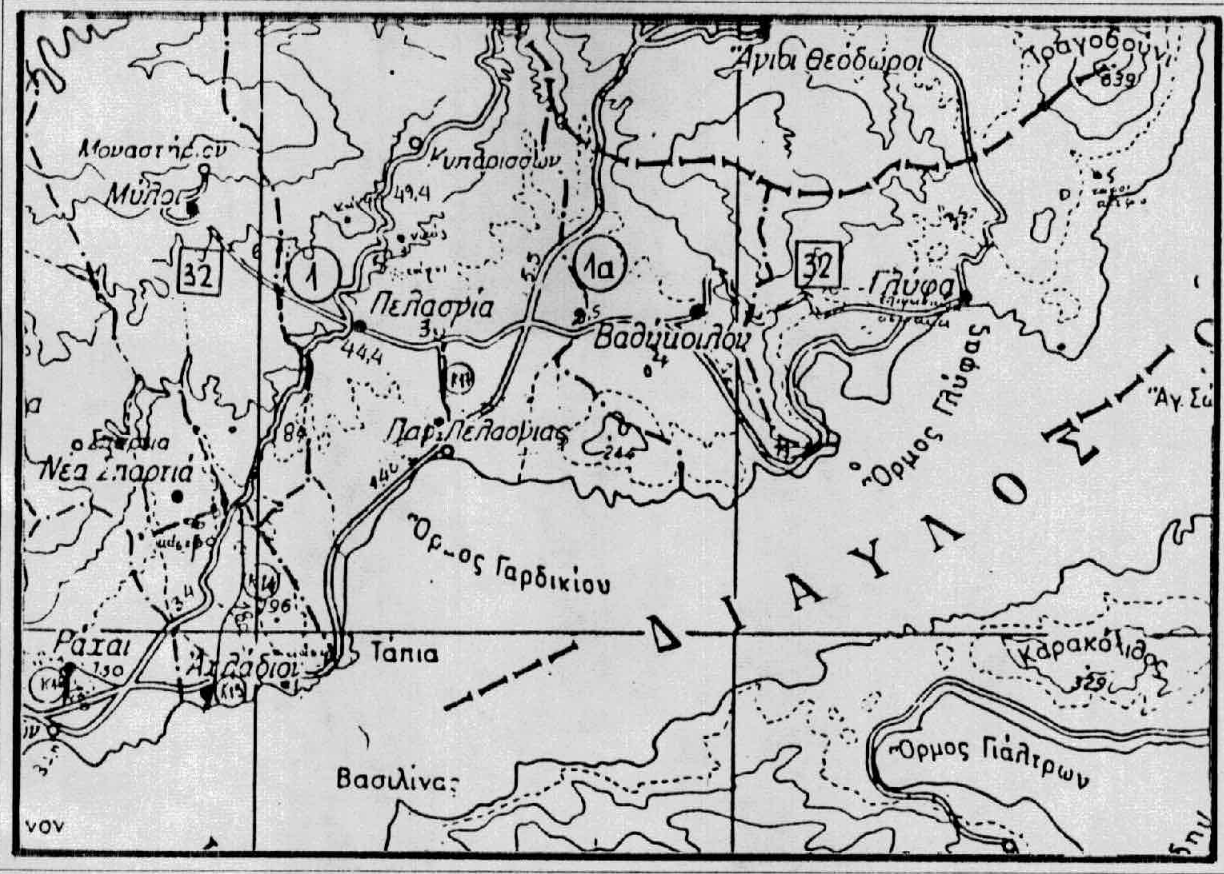

Τ.Ε.Ε. ΤΜΗΜΑ ΒΟΛΩΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1988

**ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
ΑΠΟ ΡΑΧΕΣ ΕΩΣ ΓΛΥΦΑ**

ομάδα μελέτης : Μ.ΚΟΡΜΑΖΟΣ - Β.ΚΥΡΟΔΗΜΟΥ - Θ.ΧΑΔΟΥΛΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Η εργασία που ακολουθεί είναι συνέχεια της αντίστοιχης εργασίας που είχε φτιαχτεί πέρυσι την ίδια εποχή και στο την ίδια ομάδα για την παραλιακή περιοχή στο Σπυλίδο μέχρι και Ράχες.

Το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, σαν θεσμοθετημένος τεχνικός σύμβουλος του Κράτους που παρακολουθεί και μελετάει τα προβλήματα του τόπου και τις επιπτώσεις τους πάνω στη ζωή και στο μέλλον της χώρας παρεμβαίνει, ανάλογα με τις δυνατότητες του κάθε φορά, με ομάδες μελέτης για να συμβάλλει στην αντιμετώπισή τους.

Η διαπιστωμένη ανάγκη επέμβασης, σε επίπεδο μελέτης στην Ανατολική Φθιώτιδα οδήγησε το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας στην ανάθεση αυτής της εργασίας έτσι που να προωθηθεί συνολικά μια ορθολογική αξιοποίηση.

Όπως και στην υπόλοιπη περιοχή, έτσι και σε τούτη φάνηκε από την αρχή της δουλειάς ότι πρέπει να αντιμετωπιστούν προβλήματα άναρχης ανάπτυξης σε συνδυασμό με έλλειψη κατάλληλης υποδομής και/ή κακής αξιοποίησης αυτής που υπάρχει.

Με την προοπτική αυτή η προσπάθεια επικεντρώθηκε στον εντοπισμό των προβλημάτων της περιοχής και παραπέρα στις προτάσεις για την αντιμετώπισή τους και για την προώθηση μιας επιλεγμένης αξιοποίησης στη συνέχεια.

Είναι υποχρέωση μας να ευχαριστήσουμε:

α.Τους προέδρους και τα Κοινοτικά Συμβούλια των Κοινοτήτων

1.Αγιοδίου.

2.Σισοτίας και Νέας Σισοτίας.

3.Μυλων.

4.Πελασγίας.

5.Βαθύκοιλου.

6.Γλύφας.

β.Τη Διεύθυνση Βιομηχανίας.

γ.Την Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων.

δ.Την Αρχαιολογική Υπηρεσία-Εφορία Αρχαιοτήτων Λαμίας.

ε.Την Διοικούσα Επιτροπή του Περιφερειακού Τμήματος Ανατολικής Στερεάς του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας για τη βοήθεια τους στη δουλειά μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Η δουλειά τούτη ως συνέχεια της αντίστοιχης που έγινε πέρυσι για την υπόλοιπη Ανατολική Φθιώτιδα έχει το ίδιο αντικείμενο και περιστρέφεται γύρω από τους ίδιους άξονες.

Χρειάστηκε δηλαδή να εξεταστεί η υπάρχουσα κατάσταση όσον αφορά την υποδομή της περιοχής, την επάρκεια και την απόδοση της για να προταθούν παραπέρα μέτρα για την ανάπτυξη της κάθε κοινότητας ανάλογα πάντα και με τις δυνατότητές της.

Παρά το γεγονός ότι έγινε προσπάθεια να συγκεντρωθούν όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία για την περιοχή, θεωρούμε ότι δεν έχουμε ολοκληρωμένη τεκμηρίωση των δεδομένων. Αυτό είτε γιατί η πρόσβαση σε πολλά στοιχεία ήταν υπερβολικά δύσκολη έως αδύνατη είτε επειδή τα στοιχεία αυτά δεν υπάρχουν σε αρχεία.

Πιστεύουμε πάντως ότι μια και η μελέτη μας είναι μόνο μια προκαταρκτική διερεύνηση ενός τεράστιου θέματος, η τεκμηρίωση που διαθέτουμε είναι αρκετή και μπορεί να αποτελέσει οδὸγὸ για περισσότερες πιο εμπειριστατωμένες μελέτες.

Ακολουθήθηκε και εδώ η ίδια διαδικασία για την ολοκλήρωση της δουλειάς, δηλαδή:

1. Έγινε επιτόπια έρευνα της περιοχής από τα μέλη της ομάδας εργασίας και επισημάνθηκαν σε μια πρώτη προσέγγιση προβλήματα και ιδιομορφίες του χώρου που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις επιλογές για το είδος της ανάπτυξης που μπορεί η περιοχή αυτή να δεχτεί.

2. Ηρθαμε σε επαφή με τους Προέδρους, τα κοινοτικά συμβούλια και τους κατοίκους της περιοχής. Στις συζητήσεις που έγιναν, ανταλλάχθηκαν απόψεις, επισημάνθηκαν προβλήματα και προτάθηκαν και από τις δυο πλευρές πιθανές λύσεις για την αντιμετώπισή τους.

3. Παράλληλα συγκεντρώθηκαν στοιχεία για την περιοχή από τις υπηρεσίες της Νομαρχίας, από την Διεύθυνση Βιομηχανίας από το ΤΕΕ, άλλους φορείς καθώς και από ιδιώτες. Ανατρέξαμε επίσης σε σχετική με το θέμα βιβλιογραφία.

4. Κατόπιν έγινε επεξεργασία των στοιχείων και των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν και διαμορφώθηκαν οι πρώτες απόψεις όσον αφορά τις προτάσεις μας.

5. Τέλος μετά από πολύωρη συζήτηση των μελών της ομάδας και βαθύτερη επεξεργασία των στοιχείων, διαμορφώθηκαν οι τελικές προτάσεις. Πολλές φορές οι αντίθετες απόψεις των μελών της ομάδας εργασίας οδήγησαν σε διατύπωση εναλλακτικών λύσεων.

ΜΕΡΟΣ Ι: ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ι.1. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Η περιοχή μελέτης έχει έκταση περίπου 180 τετραγωνικά χιλιόμετρα και περιλαμβάνει εννέα οικισμούς:

1. ΑΧΛΑΔΙ
2. ΣΠΑΡΤΙΑ
3. ΝΕΑ ΣΠΑΡΤΙΑ
4. ΜΥΛΟΙ
5. ΠΕΛΑΣΓΙΑ
6. ΠΑΡΑΛΙΑ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ
7. ΚΥΠΑΡΙΣΣΩΝΑΣ
8. ΒΑΟΥΚΟΙΛΟ
9. ΓΛΥΦΑ

Απο τους οικισμούς αυτούς και σύμφωνα με το πενταετές πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης 1983-87 κατατάσσεται ως 4ου επιπέδου η Πελασγία και οι υπόλοιποι ως 5ου επιπέδου.

Για όλους τους οικισμούς έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία του καθορισμού ορίων, όρων και περιορισμών δόμησης και κατηγοριοποίησης τους και έχουν εκδοθεί οι σχετικές αποφάσεις Νομάρχου, σύμφωνα με το Π.Δ. της 24.4/3-5-1985 (ΦΕΚ 181Δ).

Ο ενεργός πληθυσμός της περιοχής παραμένει γενικά σταθερός στη δεκαετία 1971-81 σύμφωνα με τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας με μία μικρή μείωση στους πιο ορεινούς οικισμούς.

Παρ' όλα αυτά οι πληροφρίες που συγκεντρώθηκαν απο τους κατοίκους είναι απαισιόδοξες κι αυτό εξαιτίας της μείωσης της οικονομικής απόδοσης των γεωργικών εκμεταλεύσεων τα τελευταία χρόνια.

Με εξαίρεση το Αχλάδι, την Παραλία Πελασγίας και τη Γλύφα που είναι οικισμοί σχετικά αξιοποιημένοι τουριστικά, η υπόλοιπη περιοχή είναι κύρια αγροτική με το 80%-90% περίπου του ενεργού πληθυσμού να ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα παραγωγής. Το υπόλοιπο 20% μοιράζεται στον δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα.

Ι.2. ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΠΙΝΑΚΑΣ 1)

Ι.2.1 ΑΧΛΑΔΙ :

Είναι οικισμός που αναπτύχθηκε κύρια μετά το 1912. Απο το 1926 και μετά προστέθηκε στον οικισμό ένας σημαντικός αριθμός προσφυγών που του έδωσαν ταυτόχρονα μια οικιστική και οικονομική ώθηση.

Έχει 305 μόνιμους κατοίκους (απογραφή 1981) και περίπου 220 κτίσματα (1984).

Είναι παραθαλάσσιος οικισμός, κτισμένος σε επίπεδο έδαφος με Νότιο προσανατολισμό και το φυσικό του περιβάλλον είναι πολύ καλό χάρη στη θάλασσα και στους ελαιώνες που βρίσκονται γύρω του. Γι' αυτό τον λόγο έχουν κτιστεί μέσα στον οικισμό πολλές παραθεριστικές κατοικίες που χρησιμοποιούνται σαν δεύτερες κατοικίες απο τους κατοίκους των γύρω αστικών κέντρων.

Ο οικισμός δεν συνδέεται άμεσα με το Εθνικό Οδικό Δίκτυο (Νέα εθνική οδός Αθηνών-Θεσσαλονίκης). Τυπικά η σύνδεση με την Ν.Ε.Ο. γίνεται απο τον

οικονομικώς κόβει στην παραλία Ράχεων. Στην πράξη όμως οι κάτοικοι της περιοχής χρησιμοποιούν χωματόδρομους με προσέλαση σε χώρους στόθρευσης της ΝΕΟ σε μικρή απόσταση από τα όρια του οικισμού (περίπου 150μ) και φυσικά αυτό το είδος προσέλαση είναι και ακατάλληλο και επικίνδυνο.

Το υφιστάμενο εσωτερικό δίκτυο είναι προβληματικό μιας και η πλειοψηφία των δρόμων είναι χωματόδρομοι. Από την άλλη πλευρά αν και υπάρχει ρυμοτομικό σχέδιο για τον οικισμό, ούτε έχει εφαρμοστεί ούτε υπάρχει η οικονομική δυνατότητα να εφαρμοστεί στο άμεσο μέλλον.

Μέσα στο δομημένο τμήμα του οικισμού δεν υπάρχουν ελεύθεροι χώροι εκτός από την πλατεία και την παραλία στην περιοχή του λιμανιού που χρησιμοποιούνται και σαν χώροι στόθρευσης.

Ο οικισμός έχει δομηθεί κύρια κατά μήκος της παραλίας και έχει εφαρμοστεί σε ποσοστό πάνω από 50% το παντογόθεν ελεύθερο σύστημα δόμησης. Με την Τ.Π. 986 (ΦΕΚ 1101/13.1.86) απόφαση του Νομάρχη Φθιώτιδας έχουν καθορισθεί τα όρια, οι όροι και οι περιορισμοί δόμησης του Αχλαδιού, σε εκτέλεση και σύμφωνα με το ΠΔ της 24-4-85 (ΦΕΚ 181Δ/3-5-85) (Πίνακας 2).

Μέσα στον οικισμό υπάρχει ένα παραδοσιακό κτίσμα που χρησιμοποιείται για κατοικία, ιδιοκτησίας Αναστασίου, το οποίο έχει αναπαλαιωθεί και συντηρείται σε πολύ καλή κατάσταση από τον ιδιοκτήτη.

Όπως μας πληροφορήσε η Κοινοτική αρχή, το δίκτυο ύδρευσης είναι πολύ παλιό και έχει φτιαχτεί χωρίς μελέτη με σταδιακές προσθήκες αγωγών με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται υπερβολικά η επισκευή και της παραμικρής βλάβης. Και φυσικά σ' αυτές τις περιπτώσεις παρουσιάζονται πολύ συχνά βλάβες επειδή στην οποιαδήποτε εκκοκφή του δρόμου οι πιθανότητες να τραυματιστούν ή να κοπούν οι σωλήνες είναι πολύ μεγάλες, μια και κανείς δεν ξέρει ακριβώς που βρίσκονται. Από την άλλη πλευρά υπάρχει και το πρόβλημα της ποσότητας που πόσιμου νερού που είναι ανεπαρκής τους καλοκαίρι τους μήνες. Ήδη οι γεωτρήσεις που εξυπηρετούν την ύδρευση, από την υπεράντληση βγάζουν υπερυψωρό νερό και όπως συνήθως συμβαίνει σ' αυτές τις περιπτώσεις θα σφραγιστούν πολύ γρήγορα με την είσοδο του θαλασσινού νερού στον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα. Υπάρχει πρόταση για τροφοδότηση της κοινότητας με πόσιμο νερό από το εξωτερικό υδραγωγείο της γειτονικής Κοινότητας των Ράχεων, πράγμα που θα βελτίωνε την κατάσταση. Για την υλοποίηση όμως αυτής της προοπτικής θα πρέπει πρώτα να λυθούν τα προβλήματα του εσωτερικού υδραγωγείου των κοινοτήτων Ράχεων και παραλίας Ράχεων έτσι που να υπάρχει περίσσεια νερού για την τροφοδότηση του Αχλαδιού.

Η αποχέτευση εξυπηρετείται κύρια από απορροφητικούς βόθρους με όλα τα σχέδια επισκόλουθα που έχουν αυτές οι λύσεις στους παραθαλάσσιους οικισμούς. Προς το παρόν δεν έχει ακόμη παρουσιαστεί πρόβλημα στον υπόγειο υδροφόρο ορίζοντα ή στην θαλάσσια περιοχή αυτό όμως δεν αποκλείει καθόλου την εμφάνιση προβλημάτων ρύπανσης στο άμεσο μέλλον. Προς το παρόν γίνεται μια προσπάθεια για να κατασκευάζονται στεγανοί οι καινούργιοι, τουλάχιστον, βόθροι και επιδιώκεται η αντικατάσταση και των απορροφητικών βόθρων με στεγανούς.

Η εξυπηρέτηση από τα δίκτυα του ΟΤΕ και της ΔΕΗ είναι ικανοποιητικά. Φυσικά όμως σ' όλα τα παραθεριστικά κέντρα, παρουσιάζεται υπεροχή στο δίκτυο του ΟΤΕ στους θερινούς μήνες και στις ώρες αιχμής.

Θα πρέπει ακόμα να αναφερθούν το πρόβλημα της ανεπάρκειας του σχολικού κτιρίου για την εξυπηρέτηση των αναγκών της κοινότητας και η σπατάλη των κατοίκων για την εγκατάσταση και λειτουργία μόνιμου ιατρείου.

Όμως αναφέρθηκε και προηγούμενοι, ο οικισμός λειτουργεί και σαν παραθεριστικό κέντρο τους καλοκαιρινούς μήνες. Όπως όλοι οι παραλιακοί οικισμοί της περιοχής, αναπτύχθηκε σ' αυτή την κατεύθυνση την τελευταία εικοσαετία και αποτέλεσε όλα τα προβλήματα που ακολουθούν αυτό το είδος της ανάπτυξης. Όμως ειδικά για το Αγλάδι, από το 1980 και μετά, με την εγκατάσταση και την έναρξη της λειτουργίας του εργοστασίου της Αγραϊνβεντ σε μικρή σχετικά απόσταση από τον οικισμό, σταμάτησε ανάπτυξη και η τουριστική-παραθεριστική ανάπτυξη του οικισμού επειδή η παρουσία βιομηχανικών μονάδων είναι σχεδόν πάντα ανασταλτικός παράγοντας για την ανάπτυξη του τουρισμού.

Η Βιομηχανική μονάδα της Αγραϊνβεντ, όταν φτιάχτηκε, θεωρήθηκε σαν ένας σοβαρός παράγοντας ανάπτυξης της περιοχής, επειδή θα δημιουργούσε νέες θέσεις εργασίας για πολλούς κατοίκους των γύρω οικισμών. Παρ' όλα αυτά η εμπειρία στο τα δέκα χρόνια που η Αγραϊνβεντ λειτουργεί ή υπολειτουργεί είναι αρνητική και οι κάτοικοι της περιοχής είναι λιγότερο αισιόδοξοι για την αναπτυξιακή προσφορά της στην περιοχή.

Τέλος πρέπει να αναφερθεί το πρόβλημα των προσχώσεων στο μάλιο του Αγλαδιού, που τον χρησιμοποιούν για ελλιμενισμό τα αλιευτικά της περιοχής καθώς και πολλά σκάφη αναψυχής, τους θερινούς κύρια μήνες. Οι προσχώσεις στο τα θηλάσια ρεύματα έχουν αχρησιέψει ένα μεγάλο μέρος του λιμενιού που χρησιμοποιείται, προς μια, σαν πλάζ, από τους κολυμβητές. Η κοινοτική αρχή, σκέφτεται διάφορους τρόπους για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα, αλλά οπωσδήποτε την τεχνικά σωστή λύση θα τη δώσει μόνο μια μελέτη από ειδικευμένο σε λιμενικά έργα μελετητικό γραφείο. Σαν πρόσθετη πληροφορία μπορεί να αναφερθεί εδώ η ζήτηση υλικού στήριξης από άμμο θαλάσσης στο γειτονικό παραλιακό οικισμό της παραλίας Ράχων όπου παρουσιάζεται το πρόβλημα τελείως αντίθετα. Έχει αφαιρεθεί δηλαδή, η άμμος από ένα μεγάλο τμήμα της παραλίας. Είναι οι δυο αντίστοιχοι κοινοτόρχες οδηγούνται στην πολύ απλή σκέψη: "Παίρνουμε την άμμο από δω που περισσεύει και την πάμε εκεί που λείπει και λύνουμε το πρόβλημα." Όπως, όμως, είναι φανερό σε οποιοδήποτε τεχνικό το πρόβλημα δεν πρόκειται ναλυθεί τόσο απλά επειδή η θαλάσσια δυναμική έχει τους νόμους της και μικροπρόθεσμα, θα επαναφέρει στην αρχική κατάσταση οποιοδήποτε διατάραξη της ισορροπίας της, αν δεν παρθούν και άλλα πρόσθετα μέτρα που μόνο ένας μελετητής λιμενικών έργων μπορεί να προτείνει.

1.2.2. ΣΠΑΡΤΙΑ:

Η κοινότητα Σπαρτιάς, συμπεριλαμβάνει δυο οικισμούς:

1. Την Σπαρτιά ή Άνω Σπαρτιά και
2. Την Νέα Σπαρτιά ή Κάτω Σπαρτιά,

τους εξετάζουμε όμως ενισία εξαιτίας του ιδιόμορφου (ιδιοκτησιακού του) καθεστώτος.

1. ΣΠΑΡΤΙΑ ή ΑΝΩ ΣΠΑΡΤΙΑ

Είναι οικισμός που υπαγόταν μέχρι το 1836 στο Δήμο Φαλάων. Αποσπάστηκε από τον Δήμο Φαλάων (σημερινή Στυλίδα) το 1951 και μαζί με το Παλιόαγλάδι, που μετονομάστηκε σε Νέα Σπαρτιά, έγινε το 1953, αυτόνομη κοινότητα.

Έχει 335 κατοίκους (απογραφή 1981) και περίπου 120 κτίσματα (απογραφή 1984). Είναι οικισμός κτισμένος σε επικλινές έδαφος με ανατολικό προσανατολισμό, στην ομβροπλευρά της Όρθρος και με πολύ καλό περιβάλλοντα χώρο. Έχει αξιολογη θέα προς τη θάλασσα και περιβάλλεται από λόφους καταπράσινο από ελαιώνας και σειθαλή φυσική θαμνώδη βλάστηση.

Απέχει μόνο 11 χιλιόμετρα από την Νέα Εθνική Οδό Αθηνών-Θεσσαλονίκης, όπως η πρόσβαση σ' αυτόν δυσχεραίνεται λόγω των έντονων κλίσεων και της στενωπότητας του δρόμου προσπέλασης. Τους χειμερινούς μήνες κυρίως είναι προβληματική η οδική ειακή του οικισμού ακόμα και με τη Νέα Σπάρτια γιατί ο δρόμος που συνδέει τους δύο οικισμούς είναι στο μεγαλύτερο μήκος του χειμερινόδρομος με ανεπιτη επιφανειακή διαμόρφωση.

Οι κοινοχρήσιμοι χώροι περιορίζονται σε μια ημιδιασκαρφημένη πλατεία και το κοινοχρήσιμο οδικό δίκτυο είναι σχεδόν ανύπαρκτο, πράγμα που δίνει στον οικισμό μια ιδιαίτερη γραφικότητα, γεγονός που δυστυχώς δεν συμβαδίζει με αντίστοιχη εξυπηρέτηση.

Ο οικισμός έχει οριοθετηθεί και έχουν καθοριστεί οι όροι και οι περιορισμοί δόμησης του με την Α.Ν.Τ.Π. 4078/88 απόφαση του Νομάρχη Φθιώτιδας (ΦΕΚ 693Δ/29-9-88) σε εκτέλεση και σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα της 24-4-85 (ΦΕΚ 181Δ/3-5-85) (Πίνακας 2).

Μέχρι σήμερα στη δόμηση του οικισμού έχει εφαρμοστεί σε ποσοστό πάνω από 60% το πανταχόθεν ελεύθερο σύστημα δόμησης. Επικρατεί η εμμενής λιθοδομή με επιχειρημένη την κύρια όψη καθώς και η τετράρριχτη στέγη με βυζαντινά κεραμίδια. Ο τρόπος αυτό δόμησης δίνει μια γραφικότητα στον οικισμό παρά τις πολλές αλλοιώσεις που έχει δεχτεί τα τελευταία χρόνια από την χρησιμοποίηση του σπλιτωμένου ακυροδέμετος.

Μέσα στον οικισμό υπάρχουν τέσσερα αξιόλογα απο μωσαϊλογική άποψη εκκλησάκια που χρονολογούνται από την εποχή της Τουρκοκρατίας.

Η εξυπηρέτηση του οικισμού από τα δίκτυα του ΟΤΕ και της ΔΕΗ είναι ικανοποιητική. Εδώ τα προβλήματα παρουσιάζονται τους χειμερινούς μήνες, επειδή τα δίκτυα είναι ανώρια και υπάρχει πάντα ο κίνδυνος βλαβών από τις καιρικές συνθήκες.

Το δίκτυο της ύδρευσης είναι βέβαια προβληματικό, η μικρή όμως ζήτηση νερού ελαχιστοποιεί τα προβλήματα. Για την αποχέτευση, οι απορροφητικοί βόθροι είναι κανόνες.

Στον οικισμό λειτουργεί ένα μονοθέσιο Δημοτικό σχολείο.

2. ΝΕΑ ΣΠΑΡΤΙΑ ή ΚΑΤΩ ΣΠΑΡΤΙΑ

Η παλιά ονομασία του οικισμού ήταν Παλαιοαχλάδι. Από το 1953 και μετά αποτελεί μαζί με την Άνω Σπάρτια αυτόνομη κοινότητα.

Έχει 381 κατοίκους (απογραφή 1981) και περίπου 150 κτίσματα (1984) ωστόσο παρουσιάζεται μια συνεχή μείωση του νεαρού κυρίως πληθυσμού.

Είναι οικισμός κτισμένος σε επικλινές έδαφος με νότιο προσανατολισμό και μέτριο περιβάλλοντα χώρο. Γύρω του υπάρχουν κυρίως λόφοι με ελαίνες.

Είναι νεόδμητος οικισμός (1947) και συναντά κανείς κυρίως οικοδομές με πλάκες στο σπλιτωμένο ακυροδέμα και ελάχιστες στέγες που έχουν υφιστάι σύμφωνα με το πανταχόθεν ελεύθερο σύστημα σε ποσοστό πάνω από 60%.

Η μικρή απόσταση (3 Km) από το βασικό οδικό δίκτυο (Νέα Εθνική Οδός Αθηνών-Θεσσαλονίκης) τον κάνει εύκολα προσπελάσιμο. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένα το πρόβλημα παρουσιάζεται στην οδική του σύνδεση με την Άνω Σπάρτια.

Με την Τ.Π. 4106/22.6.88 απόφαση του Νομάρχη Φθιώτιδας (ΦΕΚ 704Δ 30 -9 -88) έχουν καθοριστεί τα όρια, οι όροι και οι περιορισμοί δόμησης για τον οικισμό Νέα Σπάρτια σε εκτέλεση και σύμφωνα με το Π.Δ. της 24.4.85 (ΦΕΚ 131Δ/3-5-85)(Πίνακας 2).

Ειδικό από την πλευσία του οικισμού που είναι διαμορφωμένη, δεν υπάρχουν κοινοχρήσιμοι χώροι και το εσωτερικό οδικό δίκτυο είναι βασικά χωματόδρομοι αδιευδόμετοι.

Το δίκτυο του ΟΤΕ και της ΔΕΗ εξυπηρετούν ικανοποιητικά τον οικισμό.

Το δίκτυο της ύδρευσης όπως και στην πλευσική των οικισμών της περιοχής παρουσιάζει προβλήματα και οι ποσότητες του νερού του υδραγωγείου είναι ανεπαρκείς το καλοκαίρι. Η αποχέτευση εξυπηρετείται κατά κανόνα από απορροφητικούς βόθρους.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων των οικισμών Σπάρτια και Νέα Σπάρτια απασχολείται στον πρωτογενή τομέα παραγωγής. Η γεωργία και η κτηνοτροφία είναι για το 80% περίπου των κατοίκων ο βασικός πόρος ζωής και το μέσο αγροτικό εισόδημα είναι αρκετά ικανοποιητικό. Όμως οι υπερβολικά άσχημες καιρικές συνθήκες του Μάρτη του 1987 έκαναν πάρα πολλές ζημιές στον πρωτογενή τομέα παραγωγής και στους οικισμούς. Τα ελαιόδενδρα ξερόθηκαν και πολλά ποικιλιστάσια έπεσαν από το βάρος του χιονιού. Οι οικονομικές επιπτώσεις για τους αγρότες της περιοχής υπήρξαν βέβαια πολύ δυσμενείς. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των κατοίκων οι ασφαλιστικοί φρονείς δεν έχουν ακόμη πιάσει σήμερα, προχωράει στην πλήρη αποζημίωση των καταστροφών.

Ένα ιδιόμορφο χαρακτηριστικό που αφορά τους οικισμούς Σπάρτια και Νέα Σπάρτια είναι το ιδιοκτησιακό καθεστώς των κοινοτικών εκτάσεων. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν κοινοτικές εκτάσεις. Όλη η κτηματική περιοχή των κοινοτικών Σπάρτια και Νέα Σπάρτια είναι ιδιοκτησία των κατοίκων των δύο οικισμών. Αγοράστηκε το 1912 από τους Τούρκους και από τότε μέχρι και σήμερα μεταβιβάζεται στους απογόνους των τότε κατοίκων συνεχώς και κατά συνιδιοκτησία. Έτσι μια σημαντική έκταση στα βόρεια των δύο οικισμών είναι ουσιαστικά συνιδιοκτητή απ' όλους τους κατοίκους και χρησιμοποιείται σαν βοσκότοπος απ' όλους ασχολούνται με την κτηνοτροφία. Όμως αυτό το ιδιοκτησιακό καθεστώς δυσκολεύει σημαντικά την παραέρα εκμετάλευση και αξιοποίηση του βοσκότοπου.

Όσον αφορά την ελαιοπαραγωγή οι συνεχείς βελτιώσεις του τρόπου εκμετάλευσης των ελαιοδένδρων έχουν αυξήσει σημαντικά την ποσότητα και την ποιότητα της. Η εκμηχάνιση των καλλιεργειών και η κατασκευή δικτύου άρδευσης για τις ελιές βελτίωσαν σημαντικά το γεωργικό εισόδημα κατά τα τελευταία χρόνια.

Παρ' όλα αυτά παρουσιάζεται έλλειψη νερού τους θερινούς μήνες ακριβώς τότε που είναι περισσότερο απαραίτητο με αποτέλεσμα να αχρηστεύεται το αρδευτικό δίκτυο. Η κοινοτική αρχή έχει ξεκινήσει μια προσπάθεια για μετατροπή του συστήματος άρδευσης σε στάθμην πράγμα που θα βελτίωνε κάπως την κατάσταση. Ακόμα η υπαγωγή του νέου αρδευτικού, στάθμην, δικτύου στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, θα έλυγε ταυτόχρονα και το πρόβλημα της χρηματοδότησης του μια και η κοινότητα δεν διαθέτει από μόνη της τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους.

Αν και η πολιτιστική κίνηση μέσα στους οικισμούς είναι σχεδόν ανύπαρκτη, αντίθετα είναι πολύ σημαντική έξω από αυτούς. Συγκεκριμένα υπάρχει στη Λαμία σύλλογος Σπαρτιωτών με αρκετά έντονη πολιτιστική δραστηριότητα.

Γ.2.3. ΠΕΛΑΣΓΙΑ

Ο οικισμός της Πελασγίας μαζί με τους οικισμούς της παραλίας Πελασγίας και του Κιλιαρσάνου, αποτελούν την ενιαία κοινότητα της Πελασγίας. Η ίδια η Πελασγία αρχικά περιλάμβανε και τους συνοικισμούς Γαρδίκι, Αγναντή, Βέλαση, Γλυβά, Μεγάλα και Σουβάλα και ονομαζόταν Γαρδίκι. Μετανομοστάθηκε στο Γαρδίκι σε Πελασγία το 1927. Έχει μακραίωνη ιστορία που την ζωντανεύουν πολλά αρχαιολογικά ευρήματα στην περιοχή όπως η ψηφισμένη ακρόπολη της Κρείκστης Λάρισσας. Κοντά στον σημερινό οικισμό υπήρχε η αρχαία Πελασγία τοπωνυμία που πηγάζει από τους αρχαίους Πελασγούς. Το όνομα ξεκίνησε από την Θεσσαλία και γενικεύτηκε αργότερα σε όλους τους προέλληνες.

Ο οικισμός της Πελασγίας είναι κτισμένος σε επικλινές έδαφος με νοτιοανατολικό προσανατολισμό και πάνω στη Παλαιά Εθνική Οδό Αθηνών-Θεσσαλονίκης. Ακόμη υπάρχει άμεση οδική σύνδεση με την Νέα Εθνική Οδό Αθηνών-Θεσσαλονίκης με πλήρως διαμορφωμένο οδικό κόμβο προσπέλασης. Οι ελαιώνες που περιβάλλουν τον οικισμό καθώς και το γεγονός ότι είναι κτισμένος ακριβαστρικά με ωραιότατη θέα προς τον Μαλιακό κόλπο του δίνουν ένα ιδιαίτερο χρώμα.

Σήμερα έχει περίπου 2000 κατοίκους (1805 κάτοικοι κατά την απογραφή του 1981), μαζί με τον οικισμό της παραλίας και περίπου 800 κτίσματα (απογραφή του 1984).

Το εσωτερικό οδικό δίκτυο αποτελείται από σχετικά στενούς δρόμους και με μεγάλες κατακόμβες κλίσεις. Αν και χρειάζονται ριζικές επεμβάσεις για την βελτίωση του, εξυπηρετεί ικανοποιητικά τις σημερινές ανάγκες του οικισμού. Υπάρχουν δύο πλατείες από τις οποίες η μία είναι διαμορφωμένη, μια παιδική χαρά και ένα τεχνητό αλάς στην κορυφή του χωριού που αρκούν για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των κατοίκων για ελεύθερο χώρο μέσα στον οικισμό. Η κεντρική πλατεία διαμορφωμένη με ψηλά δένδρα (ανάμεσα τους και μερικά ομοίως γερικά πλατάνια) χρησιμοποιείται σαν κυρίως χώρος στάθμευσης. Στην κεντρική πλατεία είναι χτισμένη και μια ομοίως πετρινή εκκλησία με μια ιππή δούλα της.

Για τον καθορισμό των ορίων, ορίων και περιορισμών δόμησης του οικισμού έχει εκδοθεί η Τ.Π. 6856/88 απόφαση του Νομαρχη Φθιωτιδίας σε εκτέλεση και σύμφωνα με το Π.Δ. της 24-4-85 (ΦΕΚ 181Δ/3-5-85) (Πίνακας 2).

Μέχρι τώρα ο οικισμός έχει δομηθεί με το σύστημα των πτερυγών σαν προυρισταμένος του 1923 και στα κτίσματα επικρατεί η τετραοριχτή οργάνωση με γαλλικά κεραμίδια. Η δόμηση με το σύστημα των πτερυγών είχε σαν αποτέλεσμα το να εμφανίζεται σήμερα ο οικισμός πολύ πυκνοδομημένος. Έτσι είναι επιτακτική η ανάγκη για την επέκτασή του. Η κοινοτική αρχή θέλει η επέκτασή του οικισμού να γίνει στα πλαίσια της Επιχειρήσης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης έτσι που να γίνει δυνατή η ταυτόχρονη επίλυση των προβλημάτων της υδρεύσης, της αποχέτευσης και του οδικού δικτύου. Μέσα στον οικισμό υπάρχουν δύο μεμονωμένα αξιολογημένα πετρινά κτίσματα παραδοσιακής δόμησης.

Η κυρία απασχόληση των κατοίκων είναι η καλλιέργεια της ελιάς και το εισόδημα που τους απόφερε είναι σημαντικό. Η απασχόληση σε άλλες δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα (αλιεία, κτηνοτροφία) είναι πολύ μικρότερη σαν ποσοστό. Ακόμη ένα μικρό ποσοστό των κατοίκων απασχολείται στον δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα παραγωγής.

Μέσα στον οικισμό, με προσήκη στην κεντρική πλατεία, χτίστηκε εδώ και μερικά χρόνια ένας ξενοδοχείο για την εξυπηρέτηση των τουριστών. Για αγνώστους

λογούς πιθανότητας οικονομικούς, παραμένει κλειστός και δεν αξιοποιείται καθόλου από τον ιδιοκτήτη του. Υπάρχει ακόμα ένα τουριστικό περιήγρο που εξυπηρετεί τους τουρίστες κατά τους θερινούς μήνες.

Η τουριστική κίνηση κατά τους θερινούς μήνες είναι σημαντική και αποτελείται κυρία από εσωτερικούς μεταναστες που επιστρέφουν στην περιοχή τους για παραθερισμό. Συνδυάζουν το γεγονός ότι ο οικισμός αν και είναι πληθυσμιακά βραχέστερος σε μικρή απόσταση από τις παράλιες του Μεσσηνιακού κόλπου.

Η εξυπηρέτηση από το δίκτυο του ΟΤΕ και της ΔΕΗ δεν παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα και μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική.

Η αποχέτευση εξυπηρετείται κυρία από απορροητικούς βόθρους και η προσπάθεια για την αντικατάστασή τους με στεγανούς δεν έχει σημαντικά αποτελέσματα.

Το σημαντικώτερο όμως πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα ο οικισμός της Πελασγίας είναι το πρόβλημα της υδρέυσης. Το ελαττωματικό εσωτερικό υδραγωγείο και η μικρή ποσότητα του διαθέσιμου ποσίου νερού, αφήνουν κυριολεκτικά διψασμένους τους Πελασγιώτες κατά τους θερινούς μήνες.

Κατά την άσσηη της κοινοτικής αρχής το πρόβλημα του ποσίου νερού για όλη την περιοχή και όχι μόνο για την Πελασγία θα λυθεί με την Κεφάλωση των Μυλών (όπως θα αναφερθεί αναλυτικώτερα στην παράγραφο για τον οικισμό Μυλοι.) Ακόμη η κοινοτική αρχή έχει προτείνει τον έλεγχο της ποιότητας του νερού της Αγ. Αικατερίνης με την προοπτική να το χρησιμοποιήσει στο υδραγωγείο του οικισμού. Τέλος μια άλλη άσσηη που επικρατεί ανάμεσα στους κατοίκους της περιοχής είναι η άνορυξη γεωτρήσεων υδρέυσης.

Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι στην κεντρική πλατεία του οικισμού της Πελασγίας υπάρχει πηγή με σημαντική ποσότητα νερού που εξυπηρετούσε στο παρελθόν τις άσσηες των κατοίκων. Η πηγή αυτή σήμερα έχει μολυνθεί από απορροητικούς βόθρους του οικισμού και το νερό της δεν είναι πια κατάλληλο για υδρέυση. Είναι μια κλασική περίπτωση κακής διαχείρισης του υδάτινου δυναμικού της περιοχής. Κατά την γνώμη των μελετήτων αυτού του είδους οι άσσηολογίες είναι άδικαιολογητές στην σημερινή πραγματικότητα όπου η έντονη έλλειψη του ποσίου νερού γίνεται συνεχώς και πιο έντονη. Θεση μιας είναι ότι θα πρέπει να μελετηθούν τρόποι για την εξυγίανση του νερού της πηγής και την άξιοποίησή του, είτε με την χρήση δυιλιστηρίων, βραχυπρόθεσμα, είτε με την καταργήση και τον καθαρισμό των απορροητικών βόθρων σε συνδυασμό με την κατασκευή ομοίου δικτύου αποχέτευσης του οικισμού μακροπρόθεσμα.

Η κοινοτική αρχή επεξεργάζεται δύο επενδυτικά προγράμματα άξιοποίησης της περιοχής:

Το πρώτο αφορά τη δημιουργία μονάδας ιχθυοκαλλιέργειας από την κοινοτητα σε μια έκταση τριάντα περίπου στρεμμάτων στην Παράλια Πελασγίας.

Το δεύτερο αφορά την εγκατάσταση κοινοτικού campίng σε δημοτικό κτήριο δίπλα στις δεξυμένες πετρελαιο της ΕΒΡΟ στην παράλια.

Και για τα δύο προγράμματα το βασικό πρόβλημα είναι η χρηματοδότηση, μια και η κοινοτητα δεν έχει η ίδια οικονομικές δυνατότητες.

Εδώ θα πρέπει να τονιστεί και πάλι η άγνοια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όσον αφορά τους τρόπους και τις μεθόδους χρηματοδότησης επενδυτικών προγραμμάτων από κρατικούς και κοινοτικούς (ΕΟΚ) φρεείς, και ο σημαντικός ρόλος των συμβουλών τοπικής ανάπτυξης και αυτοδιοίκησης.

1.2.4. ΠΑΡΑΛΙΑ ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ

Είναι νεοδωρικός οικισμός και ανήκει διοικητικά στην κοινότητα Πελασγίας. Είναι καθαρά παραθεριστικός οικισμός και αεικλιμακωμένος. Περιβάλλεται από ελαιώνες γαζόνες που σε συνδυασμό με την ύπαρξη μιας αξιολογής παραλίας τον κάνει ελκυστικό για τους παραθεριστές τους καλοκαιρινούς μήνες. Ωστόσο τον χειμώνα παρουσιάζει εικόνα ερημότητας.

Η γεωγραφική θέση του οικισμού διπλά στην Νέα Εθνική Οδό Αθηνών-Θεσσαλονίκης τον κάνει εύκολα προσπελάσιμο. Η κυκλοφοριακή σύνδεση του, βεβαίως με το εθνικό οδικό δίκτυο είναι τελείως ακατάλληλη, όπως ο κυκλοφοριακός φάρδος από και προς την παραλία Πελασγίας είναι πολύ μικρός και εξυπηρετείται ικανοποιητικά. Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει ότι έχει λείψει ο κίνδυνος ατυχημάτων από οχήματα που χρησιμοποιούν ακατάλληλες εισόδους-εξόδους στην Νέα Εθνική Οδό Αθηνών-Θεσσαλονίκης.

Το εσωτερικό οδικό δίκτυο του οικισμού είναι υποτυπώδες αγροτικοί δρόμοι αδιανομήσιμοι και ιδιωτικοί δρόμοι που οδηγούν σε παραθεριστικές κατοικίες.

Κοινοχρηστοί χώροι δεν υπάρχουν ούτε και είναι απαραίτητοι με τη σημερινή αεικλιμακωμένη μορφή του οικισμού όπου τα κτίσματα είναι σκορπισμένα μέσα σε αγρούς.

Ο οικισμός οριοθετήθηκε πρόσφατα και καθορίστηκαν όροι και περιορισμοί για την δομή του με την Τ.Π. 6848/88 απόφαση του Νομάρχη Φθιώτιδας σε εκτέλεση και σύμφωνα με το Π.Δ. της 24-4-85 (ΦΕΚ 181Δ/3-5-85) (Πίνακας 2).

Στον οικισμό δεν υπάρχουν καταστήματα και οι κάτοικοι (παραθεριστές) εξυπηρετούνται από τους γειτονικούς οικισμούς της Πελασγίας ή της Γλυφίας ή ακόμη και κατ'ευθείαν από τη Λαμία. Ωστόσο σ'ολή τη διάρκεια του χρόνου λειτουργούν δύο μικρές γραφικές ψαροταβέρνες.

Υπάρχουν αναπτυγμένα δίκτυα ΔΕΗ και ΟΤΕ που εξυπηρετούν ικανοποιητικά τον οικισμό.

Το δίκτυο ύδρευσης είναι τελείως προχειρό και ανεπαρκές όσο για την αποχέτευση εξυπηρετείται και εδώ από απορροφητικούς βόθρους. Αυτό το σύστημα αποχέτευσης εισάγει μεν για τον οικισμό στην αεικλιμακωμένη μορφή που είναι σήμερα, αλλά θα παρουσιάσει όλα τα προβλήματα που προκαλούν οι απορροφητικοί βόθροι στο περιβάλλον και κυρίως στον υπογείο υδροφόρο ορίζοντα όταν ο οικισμός πυκνοδομηθεί.

1.2.5 ΚΥΠΑΡΙΣΣΩΝΑΣ

Πρόκειται για μικρό ημιορεινό οικισμό σε απόσταση 5 χιλιοστών περίπου βορειοανατολικά της Πελασγίας. Διοικητικά ανήκει στην Πελασγία. Η ίδρυση του χρονολογείται από την ειοχή της τουρκοκρατίας. Το 1927 μετονομάστηκε από Μαγάλας σε Κυπαρισσώνας. Είναι κτισμένος αμφιθεατρικά με νότιο προσανατολισμό και περιβάλλεται από ελαιώνες και φυσική αειθαλή βλάστηση.

Ο Κυπαρισσώνας έχει 54 μόνιμους κατοίκους (κατά την απογραφή του 1981) και 25 κτίσματα (απογραφή του 1984). Την τελευταία πενταετία έχει αρχίσει να αναπτύσσεται και σαν παραθεριστικός οικισμός. Πάλι σπυρτί ανακατασκευάζονται, συντηρούνται και αναπολαιώνονται, και νέες παραθεριστικές κατοικίες ανοικοδομούνται.

Ο οικισμός έχει διατηρήσει έναν ενισίο μορφολογικό χαρακτήρα. Λοσιόδο-
μημένο, μέχρι διάφορα κτίρια με ειρηνή λιθοδομή και ξυλινη στέγη με κεραμιδιά.
Το μικρό πλάτος των δρόμων καθώς και οι περιτοιχισίες και οι αναλημματικοί
τοιχοί στο πέτρα τονίζουν περισσότερο τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του
οικισμού. Δεξιά να διατηρηθεί το μικρό πλάτος των δρόμων (μικρότερο των 4,00 μ)
προκειμένου να προστατευτεί ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του οικισμού. Παράλληλα
βεβαία το εσωτερικό οδικό δίκτυο θα πρέπει να επεκταθεί ώστε να εξυπηρετεί
όλες τις ιδιοκτησίες.

Υπάρχουν δύο αδιαμορφωτες πλατείες και ένας χώρος στάθμευσης. Ωστόσο
προβλεπεται (απο μελέτη ιδιωτη) χώρος στάθμευσης που θα εξυπηρετεί τις
ιδιοκτησίες ανά τρείς.

Τα δίκτυα ΟΤΕ και ΔΕΗ είναι επαρκή και εξυπηρετούν ικανοποιητικά τον
οικισμό, εκτός στο προβλημα που παρουσιάζονται παντού όταν τα ενάρια
δίκτυα υποφέρουν απο πολύ κακές καιρικές συνθήκες.

Αντιθετα το δίκτυο της υδρευσης είναι προβληματικό, όπως σ' όλους τους
οικισμούς της περιοχής και η ποσότητα του νερού ανεπαρκής τους θερινούς μήνες.

Η αποχετευση γίνεται και εδώ με απορροφητικούς βόθρους. Ακόμα δεν έχουν
παρασταθεί προβλήματα ρυπανσης του υπογείου υδροφόρου οριζοντα.

Για τον Κυριοισμωνα καθορισθηκαν προαπτα τα ορια του οικισμού και οι
οροι και οι περιορισμοι δομησης με την Τ.Π. 6857/88 αποφαση του Νοικαρχη
Φθωτιδας σε εφαρμογη και συμκωνα με το Π.Δ. της 24-4-85 (ΦΕΚ 181Α/3-5-
85) (Πίνακας 2).

1.2.6. ΜΥΛΟΣ

Ο οικισμός των Μυλων αποτελεί ανεξάρτητη κοινοτητα απο το 1836. Είναι
κτισμένος σε επικλινες εδάφος με νοτιοανατολικό προσανατολισμό στην
οιβροπλαυρα της Ορθρους. Περιβάλλεται απο λόφους με ελαιώνες και πυκνή φυσική
σειθαλή βλάστηση και έχει αξιολογη θεα λόγω σκηνιθεατρικότητας.

Οι Μυλοι έχουν 624 κατοίκους (απογραφή 1981) και περίπου 210
κτισματα (απογραφή 1984).

Ο οικισμός απέχει μόλις 7 Km απο το Εθνικό Οδικό Δίκτυο και άλλα τόσο
απο την Πελασγία. Η προσπελαση όμως γίνεται δύσκολη τους χειμερινούς μήνες
επειδη οι κατα μήκος κλίσεις του δρομου είναι μεγάλες.

Η κατάσταση του εσωτερικού οδικού δικτύου είναι ακόμη χειρότερη επειδη
το επικλινες εδάφος όπου είναι χτισμένος ο οικισμός οδήγησε σε κατασκευή
δρόμων με απαγορευτικές κλίσεις για, μικρά οχηματα. Ακόμα οι δρόμοι αυτοί
είναι συχνά αδιανοιχτοί και αδιαμορφωτοί ή κακοσυντηρημένοι έτσι που η
κυκλοφορία οχημάτων μεσα στον οικισμό να γίνεται προβληματική.

Οι κοινοχρηστοί χώροι του οικισμού είναι ολοι κι ολοι, μια μικρή
αδιαμορφωτη πλατεία, που χρησιμευει και σαν χώρος στάθμευσης.

Ένα γραφικό εξώκλιμα, Μονη Αγίου Γεωργίου, που είναι έξω απο το χωριο
είναι σχεδον απροσπελαστο με αυτοκινητο επειδη ο δρόμος που οδήγει
σ' αυτό, μήκος μόλις ενός χιλιομετρου έχει αρεθεί όπως πταν στρωμένος με
καλντερίμι πριν απο δεκαετίες.

Ο οικισμός είναι αρκετά πυκνοδομημένος και στα κτισματα επικρατεί η
τετραριχτη στέγη με κεραμιδιά βυζαντινου τυπου, επιλογες που δινουν στους
Μυλους μια προσθετη γραφικότητα.

Η οικοδομική δραστηριότητα σύμφωνα με τις μαρτυρίες των κατοίκων έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια. Μέχρι τώρα ο οικισμός έχει κτιστεί σε ποσοστό πάνω από 50% με το πανταχόθεν ελεύθερο σύστημα δομής, αν και ισχύει το σύστημα των περγυλών.

Η υλισημπρία των κατοίκων ασχολείται στον πρωτογενή τομέα παραγωγής και σε μεγάλο ποσοστό στην κτηνοτροφία. Υπάρχουν γύρω στις 5 οργανωμένες, σχετικά, κτηνοτροφικές μονάδες που λειτουργούν σε οικογενειακή βάση. Τα ελατοδένδρα είναι κι αυτά βασικός πόρος ζωής για πολλούς κατοίκους των Μυλών. Οι λίγοι μελισσοκομοί της περιοχής παραπονιούνται για την ελλειψη σοβαρής κρατικής μέριμνας για την προστασία της μελισσοκομίας.

Η αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων τα τελευταία χρόνια οδήγησε σε ελλειψη του αρδευσιμου νερου τους καλοκαιρινούς μήνες. Αντιστοίχα η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων και η αύξηση της κατανάλωσης του ποσιμου νερου που ακολουθήσε, προκάλεσε ελλειψεις και στο νερο της υδρευσης.

Για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας οι κάτοικοι στηρίζουν τις ελπίδες τους στην επιτυχία ενός σχεδίου του ΙΓΜΕ που προβλέπει την κεφαλωσι μιας πηγής στα βόρεια του χωριού. Η βασική σκεπή είναι να κλείσει η εξοδος του νερου, που είναι σίβηνο τους χειμερινούς μήνες και να αυξηθεί η ποσότητα του μέσα στον αναντι ορεινο ογκο. Έτσι θα φτιαχτεί ουσιαστικά μια υπογειά φυσική δεξαμενή με τεραστία χωρητικότητα από όπου θα εκταμιευονται ποσότητες νερου, οποτε και όσο χρειαζονται. Τα τεσσερα τελευταία χρόνια οι γεωλογοί του ΙΓΜΕ εξετάζουν την στεγανότητα η την δυνατότητα στεγανοποίησης της υπογειας αυτής φυσικής δεξαμενης. Πιστεύεται ότι η επιτυχία αυτής της προσπάθειας θα ελυσε το πρόβλημα όχι μόνο για τους Μυλους αλλά και για τις γύρω κοινοτήτες.

Τον οικισμό διασχίζει ένα υδατορευμα με μονιμη ροη που ουσιαστικά έχει γίνει εστία μόλυνσης επειδή εκτος από τα σκουπίδια που πετιούνται σ'αυτο, συγκεντρώνει & τα βοθρολυματα των απορροφητικών βοθρων που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την αποχετευση. Επίθυμια της κοινοτικής αρχής είναι η κάλυψη του υδατορευματος, τουλάχιστον για το εντος του οικισμού τμήμα του. Κατά την άποψη των μελετητών, το πρόβλημα δεν θα λυθεί αν δεν αντικατασταθούν και οι απορροφητικοί βοθροι με στεγανούς. Αυτή η λύση βεβαία, θα οδήγησει σ'ενα μεγαλύτερο πρόβλημα, την αδυναμία εκκεμωσης των στεγανών βοθρων. Κι αυτό επειδή όπως αναφέρθηκε παρα πάνω, οι στενοί και με μεγάλες κατά μήκος κλίσεις δρόμοι του οικισμού, κάνουν απαγορευτική την προσπάθεια βυτιοφόρων αυτοκινήτων σε παρα πολλές ιδιοκτησίες.

Τα δίκτυα του ΟΤΕ και της ΔΕΗ είναι αναπτυγμένα ικανοποιητικά και εξυπηρετούν εισαρκώς τις ανάγκες του πληθυσμου όταν οι καιρικές συνθήκες δεν είναι πολύ κακές.

Αναφέρουμε παρακάτω μια σειρά από εργα που προτειναν οι κάτοικοι σε λαϊκή συνέλευση (τη δεύτερη κατά σειρά) και που έγινε την 12-10-87.

1. Ασφαλτοστρωση του δρομου προς την Ι.Μονη Αγ.Γεωργίου για την περαιτέρω τουριστική αξιοποίηση του χωρου & της Μονης.

2. Κατασκευή αναλλοίωσιμων τοιχών αντίστροψης σε θέσεις όπου είχαν σπασίωθει κατολισθήσεις από τις χιονοπτώσεις του Μαρτη '87.

3. Κατασκευή αγροτικών και κοινοτικών δρομων και διανομή δρομων για την προσέλαση προς τους κοινοτικούς βοσκότοπους.

4. Κατασκευή αντιπυρικής ζώνης και περιφράξη της Ι.Μονης Αγ.Γεωργίου.

Τα εργα αυτά θα βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης και το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων και κατά την άποψη της κοινοτικής αρχής το κόστος τους είναι περίου 18.000.000 δρχ.

Για την υλοποίηση αυτών των σχεδίων δεν αρκεί, φυσικά, μόνο η καλή πρόθεση της κοινοτικής αρχής. Είναι απαραίτητη η ικανοποιητική χρηματοδότηση στις κρατικές προεξέδρα που να εξασφαλίζονται οι συνθήκες για την ανάπτυξη και την πρόοδο του οικισμού.

1.2.7 Βαθυκόιλο.

Είναι πεδινός οικισμός χτισμένος σε ελαφρά επικλινές έδαφος με δυτικό προσανατολισμό.

Χρονολογείται από το 1836 με την ονομασία Σουβάλα και ανήκει στο συγκρότημα των συνοικισμών που αποτελούσαν την Πελαγονία. Αργότερα αποτέλεσε ανεξάρτητη Κοινότητα χωρίς όμως να αναπτύξει μιά δυναμική πορεία μέχρι σήμερα. Ο πληθυσμός του οικισμού μειώνεται συνεχώς. Στην τελευταία απογραφή (1981) είχε 194 κατοίκους και το 1984 απογραφίσκαν 60 κτίσματα.

Βρίσκεται πάνω στον δρόμο που ενώνει το βασικό Εθνικό Οδικό Δίκτυο (Νέα Εθνική Οδός Αθηνών-Θεσσαλονίκης) με το λιμάνι της Γλυφας. Η προσέλευση στον οικισμό είναι πολύ εύκολη επειδή τόσο το πλάτος του δρόμου, όσο και η ποιότητα του οδοστρώματος είναι ικανοποιητικά.

Το ρυθμικό οδικό δίκτυο είναι κι αυτό σε καλή κατάσταση και αρκετά ανεπτυγμένο. Όσοσο είναι φανερή η έλλειψη κοινοχρηστών χώρων, όπως πλατείες, παιδικές χαρές, χώροι στάθμευσης.

Ο οικισμός έχει δομηθεί κυρίως με το παντοχόθεν ελεύθερο σύστημα δομής και επικρατούν οι στεγές με κεραμίδια βυζαντινού τυπού σε ποσοστό μεγαλύτερο από 60%. Όμως είναι σημαντικά αλλοιωμένος στα επι μέρους μορφολογικά στοιχεία του. (κουφιστά, επιχρυσιστά, πρεκία κλπ).

Το 70% των κατοίκων ασχολείται με τη γεωργία (κυρία με την καλλιέργεια της ελιάς) και το υπόλοιπο ποσοστό μοιράζεται στην κτηνοτροφία και στον δευτερογενή και τρίτογενή τομέα (εργοστάσιο χαρτοποιίας ΠΑΚΟ).

Μια μεγάλη έκταση της κτηματικής περιφέρειας του Βαθυκόιλου είναι συνιδιοκτησία όλων των κατοίκων του χωριού. Την έκταση αυτή την διαχειρίζονται τρεις εκλεγμένοι από την συνέλευση των συνιδιοκτητών πληρεξούσιοι. Το ιδιοκτησιακό αυτό καθεστώς δυσχεραίνει την καλύτερη και αποδοτικότερη καθε φορά αξιοποίηση της έκτασης.

Ο οικισμός υδρεύεται από δύο γεωτρήσεις (μία κοινοτική και μία ιδιωτική) και το δίκτυο ύδρευσης δεν παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα. Όμως το κόστος αντλίας του νερού είναι υπερβολικά αυξημένο με αποτέλεσμα η κοινότητα να είναι μόνιμα χρεωμένη στην ΔΕΗ.

Η αποχέτευση εξυπηρετείται και εδώ με απορροητικούς βόθρους που ακόμα δεν έχουν παρουσιάσει πρόβλημα ρυπανσης του υπογείου υδροφόρου οριζοντα.

Τα δίκτυα του ΟΤΕ και της ΔΕΗ είναι ανεπτυγμένα ικανοποιητικά και επαρκούν για την εξυπηρέτηση του οικισμού.

Η κοινοτική αρχή προσανατολιζεται, για την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων του οικισμού, σε έργα αγροτικής οδοποιίας, κυρίως και σε διαμορφωση δυο πλατειών μέσα στον οικισμό. Ακόμα για την τουριστική αξιοποίηση της κτηματικής περιφέρειας του Βαθυκόιλου, επιδιωκεται η διάνοξη ενός δρόμου προς την παραλία και στη θέση "Στανίκη" οπου υπάρχει μια αξιολογη παραλία.

Γ.2.8. ΓΛΥΦΑ

Η Γλυφά είναι ο δεύτερος μετά την Πελασγία σε μεγέθος και οικονομική σημασία οικισμός της περιοχής μελέτης. Αποτελεί αυτονομή κοινότητα από το 1980. Στην ίδια θέση αναφέρεται το 1840 κοινότητα με την ονομασία Ρλυγα.

Ο οικισμός είναι χτισμένος δίπλα στη θάλασσα σε ελαφρά επικλινές εδάφος με νότιο προσανατολισμό και απέχει 15 χιλ/τρα από τη Νέα Εθνική Οδό Αθηνών-Θεσσαλονίκης. Περιβάλλεται από καταπρασινούς λόφους με ελαιώνες και φυσική σειθική βλάστηση. Το πολύ καλό φυσικό περιβάλλον του οικισμού και η παραλία του, κάνουν ευχάριστη την διαμονή χιλιάδων παραθεριστών που τον επισκεπτόνται κάθε καλοκαίρι.

Η Γλυφά είναι κομβός συνδέσης μέσω οχηματογώνων πλοίων, της ΒΑ Στερεάς Ελλάδας με την Β. Ευβοία (Λγιοκαμπος).

Ο οικισμός είχε 567 μόνιμους κατοίκους στην απογραφή του 1981 και μια αύξηση του πληθυσμού του 21% περίπου. Το 1984 απογράφηκαν 316 κτίσματα. Σήμερα αυτά τα νομικά φαίνεται να έχουν αυξηθεί σημαντικά.

Άκορη πιο σημαντικός είναι ο εποχιακός πληθυσμός της Γλυφάς (ημιμόνιμος και διαρχόμενος) κατά τους θερινούς μήνες. Υπολογίζεται ότι από την Γλυφά περνούν γύρω στα 5.000 άτομα την ημέρα για την Ευβοία και περίπου 4.000 άτομα το χρόνο παραθερίζουν στον οικισμό κατά τους θερινούς μήνες.

Για την εξυπηρέτηση του εποχιακού πληθυσμού λειτουργούν στη Γλυφά 4 ξενοδοχεία με 200 δωμάτια περίπου, ένα συγκροτήμα bungalows και παρα πολλά ενοικιαζόμενα δωμάτια σε σπιτικά μόνιμων κατοίκων.

Το εσωτερικό οδικό δίκτυο χαρακτηρίζεται από μικρά πλατη δρομίων αλλά από καλή ποιότητα οδοστρωμάτων. Επειδή οι χώροι στάθμευσης είναι ελλείψεις, παρουσιάζονται κυκλοφορικά προβλήματα την εποχή της τουριστικής αιχμής. Είναι συνηθισμένο φαινόμενο οι καθυστερήσεις αποπλου των οχηματογώνων πλοίων, από κυκλοφορικές συμφυρρώσεις. Οι κοινοχρήστοι χώροι είναι πολύ λίγοι σε σχέση με τις ανάγκες του εποχιακού κυρίως πληθυσμού.

Ο οικισμός έχει δομηθεί με το σύστημα των υπεργώνων. Είναι αρκετά αραιοδομημένος, εκτός από το κέντρο και την περιοχή της παραλίας, όπου παρουσιάζει κυριολεκτικά μια οικοδομική συμφύρωση. Τα όρια του οικισμού οι οροί και οι περιορισμοί δομής του καθορίστηκαν πρόσφατα με την ΠΠ 1601/87 απόφαση του Νομαρχη Φθιώτιδας που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 479Δ/27-5-87. Επίσης ισχύει και για τον οικισμό και η τροποποίηση που έγινε με την ΠΠ 735/12-2-88 απόφαση του Νομαρχη Φθιώτιδας (Πίνακας 2).

Παράλληλα με τον τουρισμό που αποφέρει ένα σημαντικό εισόδημα οι κάτοικοι ασχολούνται και με την Γεωργία (κυρίως καλλιέργεια της ελιάς), καθώς επίσης σε μικρότερο ποσοστό και με την αλιεία.

Αν και τα δίκτυα του ΟΤΕ και της ΔΕΗ είναι αναπτυγμένα και εξυπηρετούν ικανοποιητικά τον μόνιμο πληθυσμό, είναι συνηθισμένη η υπερφόρτωση του τηλεφωνικού δικτύου τους θερινούς μήνες.

Το δίκτυο ύδρευσης δεν αρκεί για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του εποχιακού πληθυσμού. Παρα το γεγονός ότι η τουριστική ανάπτυξη της Γλυφάς ήταν αλιεπωδής τα τελευταία 20 χρόνια, δεν έγινε κάποια σοβαρή προσπάθεια για αντιστοιχία βελτίωση του δικτύου ύδρευσης. Είναι φυσικό να παρουσιάζεται έλλειψη νερού τους θερινούς μήνες μια και η ζήτηση συνεχώς αυξάνει χωρίς παράλληλα να αυξάνει και η ποσότητα και να βελτιώνεται η ποιότητα του διαθέσιμου ποτίμου νερού.

Όπως και οι υπόλοιποι οικισμοί της περιοχής έτσι και η Γλυφά δεν έχει δίκτυο αποχέτευσης. Οι κάτοικοι εξυπηρετούνται από απορροφητικούς και στεγανούς βόθρους. Γίνεται μια σοβαρή προσπάθεια ώστε όλα τα κτίσματα σε σύντομο χρονικό διάστημα να αποκτήσουν στεγανούς βόθρους ενώ ταυτόχρονα αστυνόμευονται οι νέες κατασκευές, ούσα αφορά την στεγανοποίηση των βόθρων τους. Οι κάτοικοι της Γλυφάς με την εμπειρία που αποκτήσαν από τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν σε άλλες παραλιακές κοινότητες του Μαλιακού κόλπου από τους απορροφητικούς βόθρους προσπαθούν να απομυθούν την ρύπανση της θάλασσας τους.

Για την καλύτερη ανάπτυξη του οικισμού, οι προσπάθειες της κοινότητας αρχής επικεντρώνονται στα παρακάτω σημεία :

1. Καθορισμός του αιγιαλού και της παραλίας για την αποτροπή μελλοντικών καταστροφών τους.
2. Επέκταση του οικισμού προς την ανατολή όπου υπάρχουν πολλά ιδιοκτησιακά προβλήματα.
3. Κατασκευή και λειτουργία ενός κοινοτικού ξενοδοχείου και τουλάχιστον δύο οργανωμένων campings.
4. Εξασφάλιση μόνιμου γιατρού για 4 τουλάχιστον μήνες (σημεία οι κάτοικοι εξυπηρετούνται από τον αγροτικό γιατρό της Πελοποννήσου).
5. Κατασκευή αλιευτικού καταφυγίου και μαρίνας με εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης μικρών σκαφών.
6. Ολοκλήρωση της διαμορφώσης της παραλίας (έχει ήδη κατασκευαστεί η μιση).
7. Διαμορφωση τουλάχιστον μιας πλατείας στο χώρο του σημερινού ελαιοτριβείου (που προβλέπεται να μεταφερθεί) και δύο παιδικών χαρών.
8. Ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων στον οικισμό.
9. Διασύνδεση του εσωτερικού οδικού δικτύου τουλάχιστον στις αρτηρίες που εξυπηρετούν την κίνηση των αυτοκινήτων που χρησιμοποιούν τα οχημάτωνα πλοία.
10. Επέκταση του δημοτικού σχολείου του οποίου ο χώρος είναι τελείως ανεπαρκής για τις τρεις θέσεις που διαθέτει σήμερα. Υπάρχει προοπτική και για τέταρτη θέση ενώ προς το παρόν χρησιμοποιούνται χώροι του διαδρόμου για αιθούσες.

Γενικά μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι αν και η Γλυφά παρουσιάζει μια σημαντικότητα ανάπτυξη τα τελευταία είκοσι χρόνια, και αποτελεί ένα σημαντικό οικονομικό παράγοντα τόσο για την περιοχή μελέτης όσο και για τον νομό Φθιώτιδας γενικότερα με την συμμετοχή της κυρία στον τουριστικό τομέα δεν έχει βοηθηθεί σημαντικά από τους κρατικούς φορείς, για την ανάπτυξη της υποδομής της. Παρόλο αυτά με τις δραστηριές ενέργειες του προέδρου της κοινότητας και των κατοίκων της προσπαθεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις.

1.3 Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η περιοχή μελέτης είναι κυρία γεωργοκτηνοτροφική περιοχή. Όπως φαιίνεται και από την ανάλυση κατά οικισμούς η κυρία γεωργική απασχόληση είναι η καλλιέργεια της ελιάς, για την επεξεργασία της οποίας υπάρχουν στην περιοχή 4 ελαιοτριβεία και αντίστοιχοι αποθηκευτικοί χώροι (πίνακας & χαρτί: 1)

Η γεωργία και η κτηνοτροφία στην περιοχή είναι πολύ δυναμικοί τομείς και υπάρχουν ακόμη μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης τους. Αν και θα μπορούσαν να βοηθήσουν σημαντικά στην αύξηση τόσο του περιφερειακού όσο και του εθνικού εισοδήματος διαπιστώθηκε ότι αντιμετωπίζουν προβλήματα συντονισμού και ορθολογικής εκμετάλλευσης. Ήδη ακόμη και τα πιο καινούργια ελαιοτριβεία της περιοχής έχουν ξεπεράσει σε τεχνολογία. Οι σημερινές συνθήκες απαιτούν την δημιουργία μεγάλων συγκεντρωτικών μοναδών επεξεργασίας τυποποίησης και διάθεσης των προϊόντων.

Απο την άλλη πλευρά οι κοινοτικές οδηγίες της ΕΟΚ αποτρέπουν τους καλλιεργητές της περιοχής από την αύξηση παραγωγής ελαίων και ελαιολούδων και αντιπροτείνουν νέου τύπου καλλιεργειές. Κατά την άποψη των κατοίκων της περιοχής θα πρέπει η καλλιέργεια της ελιάς να ενταχθεί σε κοινή κοινοτική πολιτική (Κοινή Οργάνωση Αγοράς), γιατί σε περιοχές μονοκαλλιέργειας του προϊόντος όπως είναι η περιοχή μελέτης, οι λύσεις των εναλλακτικών καλλιεργειών είναι αμφίβολης επιτυχίας.

Οι παραγωγοί δεν έχουν υπεύθυνα και σωστή ενημέρωση και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί μη έχοντας σοβαρούς οικονομικούς πόρους αδρανοποιούνται μη μπορώντας να αξιοποιήσουν την υλική τους υποδομή και να λειτουργήσουν σαν φορείς δημοκρατικού προγραμματισμού και ελέγχου στον τομέα της αγροτικής οικονομίας.

Λόγω έλλειψης καταλλήλης υποδομής μένουν ανεκμεταλλεύτες μεγάλες ποσότητες βιομάζας, όπως ο ελατοπυρηνίας, το ελατοπυρηνόξυλο και τα κλαδέματα της ελιάς που θα μπορούσαν να αποφέρουν σημαντικά οικονομικά οφέλη.

Απο την άλλη πλευρά η συνεχής εντατικοποίηση των καλλιεργειών με αρδεύσεις και με χημικές λιπασίες έχουν αυξήσει την ποσότητα και την ποιότητα της παραγωγής δημιουργούν όμως όπως είναι φυσικό καινούργια προβλήματα. Έτσι η ποσότητα του αρδευτικού νερού στην περιοχή είναι πια ανεπαρκής και οι καλλιεργητές φτάνουν μόνοι τους εγκαταστάσεις σταγδών αρδεύσης για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα. Βλέπει κανείς χιλιόμετρα από δίκτυα αρδευτικών υδραυλικών να μένουν άδεια από έλλειψη νερού. Ακόμα οι χημικές λιπασίες "κουραζουν" τα χωράφια για να μην αναφερθούμε στο πρόβλημα της μεταφοράς των υπολοίπων των λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων στον τελικό αποδέκτη, δηλαδή την θάλασσα. Και είναι γνωστό πόσο ευαίσθητες οι οικολογικές ισορροπίες σε κλειστά οικοσυστήματα όπως ο Μαλιακός κόλπος.

Η κτηνοτρόφια από την άλλη πλευρά παραμένει κλασσικά παραδοσιακή αντικαθί να δώσει ανταγωνιστικά προϊόντα σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά δεδομένα και να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες του τόπου. Βασικό πρόβλημα παραμένει η χαμηλή παραγωγικότητα του κλάδου που σημαίνει και χαμηλό εισόδημα για τους παραγωγούς και το κράτος. Αυτό κατ'αρχήν φαίνεται πως οφείλεται στους παρακάτω λόγους:

1. Χαμηλή χορτοπαραγωγική απόδοση των βοσκοτοπιών.
2. Αδυναμία αξιοποίησης των βοσκοτοπιών λόγω του ιδιοκτησιακού καθεστώτος τους.
3. Χαμηλό επίπεδο γενετικής κατάστασης του ζωικού κεφαλαίου.
4. Έλλειψη καθέτης οργάνωσης του κτηνοτροφικού τομέα.
5. Έλλειψη επαρκούς υποδομής για την εμπορία των προϊόντων.
6. Σκληρή και επίπονη εργασία κάτω από αντίξοες συνθήκες γεγονός που αποτρέπει νέους ανθρώπους να ασχοληθούν συστηματικά με την κτηνοτρόφια.
7. Υψηλό κόστος παραγωγής.
8. Έντονος ανταγωνισμός από ομοειδή εισαγόμενα προϊόντα.
9. Αλλοίωση περιβαλλοντικών συνθηκών, ρυπανση.
10. Ανεπαρκής εκσυγχρονισμός μέσων και εγκαταστάσεων.

Είναι απαράδεκτο σε μια καταρτη περιοχή όπως η αμβροσίπλευρα της Ορθούς με τις μεγάλες ημιτορινές εκτάσεις βοσκοτοπιών η κτηνοτρόφια να μην είναι αποδοτική.

Ένα γενικότερο και σημαντικό πρόβλημα της περιοχής μελέτης είναι η συνεχής αύξηση του μέσου ορίου ηλικίας του ενεργού αγροτικού πληθυσμού. Σήμερα το 50% αυτού του πληθυσμού (κατά περιοχές και μεγαλύτερο) είναι πάνω από 60 ετών.

Πολλοί με μέτρα γενικότερης οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής να

δύσθων κέντρα σε νέα αγροτικά ζευγάρια για εγκατάσταση και μόνιμη κατοικία σε αυτούς τους οικόμους.

Άλλο ένα σημαντικό πρόβλημα που διαπιστώθηκε στην περιοχή και στην πλειοψηφία των οικισμών είναι η διάθεση των υγρών και στερεών αποβλήτων. Το πρόβλημα αυτό επηρεάζει άμεσα το περιβάλλον όλης της περιοχής. Μέχρι τώρα το πρόβλημα των στερεών αποβλήτων αντιμετωπίζεται με την συλλογή τους και καύση (τελείως ακατάλληλη μέθοδος διαχείρισης) όταν αυτά δεν πετιούνται στα ρεμάτα της περιοχής για να καταλήξουν στην θάλασσα.

Από ομάδα εργασίας (αντικείμενο στο Περιφερειακό Συμβούλιο) έχει προταθεί η ανατροπή ζύμωση στερεών και υγρών αποβλήτων στην θερμική περιοχή ζύμωσης.

Το πλεονέκτημα της μεθόδου είναι ότι με χαμηλή ταχύτητα και απλές εγκαταστάσεις:

α. Παραγεται χρησιμη ενεργεια (βιοαεριο).

β. Μειωνεται σημαντικα ο ογκος των απορριμματατων.

γ. Δημιουργείται ενα χρησιμο βελτιωτικο του εδαφους (ανακυκλωση των αποβλητων).

Μειονεκτημα της μεθόδου θεωρείται η ανάγκη ομογενοποιημένων αποβλήτων και η αδυναμία διάθεσης των πλαστικών, γυαλιών και μετάλλων.

Η μέθοδος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την διαχείριση των αποβλήτων των ελαιολιβερίων και των κτηνοτροφικών μονάδων.

Στην περιοχή μελέτης δεν παρατηρήθηκε ποτέ να υπάρχει οργανωμένου χώρου διάθεσης στερεών αποβλήτων. Ακόμη και σε χώρους που γίνεται συγκεντρωση και καύση ή υγειονομική ταφή των απορριμμάτων, αυτή γίνεται τελείως εμπειρικά και χωρίς να παίρνονται καθόλου υπόψη οι συγχρονές αντιλήψεις για την διάθεση των στερεών αποβλήτων (επιλογή χώρων με κατάλληλη γεωλογική διαμόρφωση, υγειονομική ταφή κατά στρώσεις, τοποθέτηση εξασπίστων συγκεντρωση και αδοσολογητη των υγρών που παραγονται απο τα απορριμματα κλπ).

Για τον Μαλιακό κόλπο απο το 1979 ισχυει η 19640/79 κοινή αποφαση των Νομαρχων Ανατολικης Αττικης Βοιωτίας, Ευβοίας και Φθιωτιδας, "Περί διαθεσης υγρών βιομηχανικών αποβλήτων και λιμμάτων στο Νοτιο και Βορειο Ευβοϊκο κόλπο και στους αντιστοιχους κόλπους Μαλιακο και Πεταλιων". Με την αποφαση αυτη καθοριζονται συστημα θεσεις στις ακτες όπου μπορούν να διαθετουν υγρα βιομηχανικα αποβλητα και λιμματα οι βιομηχανικες-τουριστικες εγκαταστασεις που λειτουργουν στην περιοχή "κατοπιη πληρους επεξεργασιας των" όπως ρητα αναφερεται στην αποφαση. Αυτες οι θεσεις για την περιοχή μελέτης είναι:

1. Στον ορμη Γλυφες (μπροστα στο ελαιολιβεριο του ελαιουργικου συνεταιρισμου για την διαθεση των υγρων αποβλητων).

2. Στην ακτη Πελασγιας (κοντα στον Σηροποταμο για την διαθεση υγρων βιομηχανικων αποβλητων).

3. Στην θαλασσια περιοχή Αχλαδιου (θεση "Ταπια") για την διαθεση υγρων βιομηχανικων αποβλητων.

Στις παραπάνω θεσεις ριχνονται αντιστοιχα τα αποβλητα:

1. Του ελαιολιβεριου του ελαιουργικου συνεταιρισμου που αναφερεται στην αποφαση.

2. Της χαρτοποιιας "ΠΑΚΟ".

3. Της Αγροinvest που είναι μοναδα επεξεργασιας γεωγονικων προιοντων.

Στην ίδια αποφαση καθοριζονται και τα ορια του φορτίου απο ρυπαντες που πρεπει να μην ξεπερνουν τα βιομηχανικα αποβλητα και τα λιμματα για να μπορούν να διαθετουν στη θαλασσα. Ακόμη καθοριζεται η διαδικασια που θα πρεπει να ακολουθηθει για να καθοριζονται στο μελλον και άλλες θεσεις διαθεσης βιομηχανικων αποβλητων και λιμματατων.

Γίνεται λοιπόν ότι υπάρχει από την Πολιτεία το νομοθετικό πλαίσιο που θα εξασφαλίσει καθαρές θάλασσες. Οι μελέτες όμως δεν διαπισώσαν την δυνατότητα των υπηρεσιών για τον έλεγχο εφαρμογής των παραπάνω.

Από την άλλη πλευρά η ανεξέλεγκτη κατασκευή απορροφητικών βοθρών, είτε για οικιακά λυμμένα είτε για άλλες εγκαταστάσεις είναι σίγουρο ότι θα αδυνατεί σιγά-σιγά σε μονήρη ρύπανση του υπογείου υδροφόρου ορίζοντα της περιοχής. Το πρόβλημα αυτό θα πρέπει να ειδηθεί σε συνδυασμό με τις αυξημένες απαιτήσεις της περιοχής σε αρδευτικό και ποσιτικό γέρο. Τέλος η συνεχώς αυξανόμενη ποσότητα λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων που απαιτούν οι γεωργικές καλλιέργειες για να βελτιωθεί η παραγωγή τους, είναι πολύ πιθανό να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Για τους παραλιακούς οικισμούς μελέτη η τουριστική δραστηριότητα είναι πολύ σημαντική, επεκτείνεται δε και στις υπολοίπες παράλιες εξώ από αυτούς. Φιλοξενούνται κυρίως ντόπιοι τουρίστες και σε μικρότερο ποσοστό αλλοδαποί.

Από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν προταθεί αξιολογικά σχέδια για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Όμως η έλλειψη των αναγκαίων πιστώσεων δυσκολεύει την πραγματοποίησή τους. Ο τουρισμός βεβαίως είναι δευτερεύων πηγή οικονομικών προσόδων για τους κατοίκους της περιοχής, όμως μπορεί να αποφέρει σημαντικώτατα έσοδα και να αυξήσει τα εισοδήματα πολλών από αυτούς με την κατάλληλη αξιοποίηση και προβολή της περιοχής.

Η περιοχή μελέτης εντάσσεται στο πρόγραμμα του ΥΠΕΧΩΔΕ για εγκατάσταση τουριστικών κτισμάτων (Αχλαδί-Πελαγονία).

Όσοσο θα ειρήσει σε συνεννόηση πάντα με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και αφού ολοκληρωθεί η ΕΠΑ για όλους τους οικισμούς της περιοχής να δοθούν κίνητρα και δυνατότητες ανάληψης, από τους ΟΤΑ, τουριστικών επιχειρήσεων μικρής κλίμακας που είναι και από τις πιο ευκόλες στην διαχείρισή τους.

Οι γενικότερη παρατήρηση μπορούμε να πούμε ότι έχει βασικά διατηρηθεί ο αγροτικός χαρακτήρας και οι βιομηχανικές - τουριστικές εγκαταστάσεις δεν επηρεάζουν οχάδον καθόλου τον χαρακτήρα αυτόν. Το ίδιο συμβαίνει και με την οικιστική ανάπτυξη και τα έργα τεχνικής και κοινωνικής υποδομής.

Η πολιτιστική παρουσία είναι μικρή έως μηδαμινή και η συμμετοχή των κατοίκων όπου υπάρχει υποτονική.

Η περιοχή παρουσιάζει εικόνα διαφορετική από εκείνη της υπολοίπης ανατολικής παράλιας, όπου ο τουριστικός χαρακτήρας είναι αρκετά έντονος.

Δεν έχει γίνει μέχρι τώρα ένας προγραμματισμός προσαρμοσμένος στις πραγματικές ανάγκες και στο ιδιομορφο χαρακτηριστικά του τοπίου. Απαιτούνται λεπτομερέστερες τομειακές αλλά και διεπιστημονικές μελέτες που θα αναδείξουν τον κατάλληλο τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων της περιοχής.

1.4. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ.

Αποφασίσαμε να αφιερώσουμε ιδιαίτερη παράγραφο για να αναφερθούμε στους αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής επειδή αυτοί είναι και πολλοί και σημαντικοί και αναξιοποίητοι. Οι χώροι αυτοί βρίσκονται διάσπαρτοι σ' όλη την περιοχή μελέτης, και οι κυριότεροι είναι: (Χάρτης 5).

1. Στην περιοχή Αχλαδίου και κοντά στο 244 χιλ/τρο της Νέας Εθνικής Οδού Αθηνών-Θεσσαλονίκης (στη θέση "Τσιπιά") έχει ανασκαφεί αρχαία ακρόπολη και φρούριο των ελληνοιστικών χρόνων που είχε σκοπό την φύλαξη του θαλάσσιου περιστεριού προς τον Μαλιακό κόλπο. Ο χώρος είναι κτηνυγμένος ως αρχαιολογικός σύμφωνα με την ΑΠ/ΠΕΚ 14/61Δ93/2391/75-10-1980 Υπουργική απόφαση.

2. Στο δρόμο προς την Σπάρτια έχει εντοπιστεί ένα αρχαίο κάστρο. Πρόκειται για την θέση της Αρχαίας Αλιψής.

3. Στα βόρεια της Πελαγονίας και πάνω σε υψώμα που δεσπόζει στη περιοχή, έχουν εντοπιστεί κάστρο νείας και τσιρικά μνημεία. Πρόκειται για τον

αρχαιολογικό χώρο της Κρημαστής Λαρίσας, σύμφωνα με τις αποφάσεις 1154/4-3-64 (ΦΕΚ 91/19-3-64) και 8943/23-8-63 (ΦΕΚ 389/3-9-1963). Πάνω σε λόφο με υψόμετρο 530 μέτρα που βρίσκεται σε απόσταση 1,5 χιλ/τρου στα βόρεια του χωριού υπάρχουν ερείπια ακροπόλης και τείχους αρχαίας πόλης. Το όνομα Λαρίσσα είναι Πελασγικό και σημαίνει Φρούριο ή Ακροπολή, ονομαστική δε Κρημαστή επειδή είναι πολύ ψηλά και η ανάβαση σε αυτή πολύ αποτομή. Η τριπείσοχημη και ισόδομημη τοιχοποιία από ογκολίθους που εμφανίζεται στον οχυρωματικό περιβολό χρονολογείται στον 4ο και 5ο αι π.χ. Στην Ακροπολή διακρίνονται παλαιότερα λείψανα αρχαίου ιερού και χριστιανικού ναΐδαίου ενώ δε από τα τείχη ανατολικά και κάτω από τη Παλαιά Εθνική Οδό προς τον Βολό, αυξάνται τμήματα ναΐκου κτισμάτος με κυκλική περιτρήκη κοχλή προς την Δύση, τους προκειται για ναο αφιερωμένο στον Ερμή σύμφωνα με σχετική επιγραφή.

4. Στην πλαγιά του ορους Βομβόκα και σε απόσταση 1,5 χιλ/τρου από τους Μύλους διατηρείται βυζαντινός ναΐσκος καθιερωμένος στον Αγ. Γεωργίο. Ο ναός αυτός επισκευάστηκε τον 13 αιώνα και κατά την τουρκοκρατία και την εθνεγείση του 1821 χρησιμοποιήσεν καταφύγιο και ορμητήριο του μαχημένου ελληνισμού. Ο ναός έχει τρούλο και βρίσκεται στο κέντρο ενός τετραγωνίου περιβολού. Λείο ιδιαίτερης προσοχής είναι το λιθινο αναγλυφό που βρίσκεται εντοιχισμένο πάνω στο την είσοδο στο εσωτερικό του ναού το οποίο χρονολογείται στον 1Β ή 1Γ αιώνα (Ν. Γιαννοπούλος).

5. Στην παραλία Πελασγίας υπάρχουν ένας βυζαντινός ναΐσκος καθώς και ερείπια χειρωνακτικής κατασκευής.

6. Στα νότια της Νέας Εθνικής Οδού πριν από το Βαθυκόιλο. Ο χώρος δεν έχει ανακαφέρει ούτε αναγνωρίσεται.

7. Μετά την Γλυφά και κοντά στη θέση "Φανός" προς την παραλία υπάρχουν ερείπια αρχαίου τείχους σε λόφο υψόμετρου 25 μέτρων. Κατά την υπουργική απόφαση 1154/4-3-64/ΦΕΚ 91/19-3-64 προκειται για τον κρημαστικό αρχαιολογικό χώρο του αρχαίου Αντρώνας, Οι ανασκαφές στη θέση αυτή συνεχίζονται εντυτικά.

Όπως φηίνεται από τα παραπάνω στη περιοχή είναι αφθονοί οι αρχαιολογικοί χώροι, όμως τους περισσότερους από αυτούς δεν τους έχει ακόμη μπει η αρχαιολογική σκαπάνη. Η έλλειψη προσωπικού στην αρχαιολογική υπηρεσία αλλά και κονδύλιων για ανασκαφές κάνουν προβληματική αν όχι αδύνατη την αξιοποίηση των χώρων αυτών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΛΗΘ.	ΓΕΩΓΡ.ΘΕΣΗ	ΑΣΧΟΛΙΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ	ΚΤΙΣΜΑΤΑ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΑΧΛΑΔΙ	305	Παραθαλάσσιος	πρωτογενής τομέας και τουρισμός	220	γεωργία και παραθερι- στικές κατοικίες
ΣΠΑΡΤΙΑ	335	ορεινός	πρωτογενής τομέας	120	γεωργία - κτηνοτροφία
ΝΕΑ ΣΠΑΡΤΙΑ	381	ημιορεινός	»	150	»
ΜΥΛΟΙ	624	ορεινός	»	210	»
ΠΕΛΑΣΓΙΑ	1805	ημιορεινός	»	800	αξιόλογος οικισμός με αρχαιολογικούς χώρους
ΠΑΡ.ΠΕΛΑΣΓΙΑΣ		παραθαλάσσιος	παραθεριστικός οικισμός		αναπτύχθηκε πρόσφατα παραθεριστικά
ΚΥΠΑΡΙΣΣΩΝ	54	ορεινός	» και 1γενής τομέας	25	» και γεωργία
ΒΑΘΥΚΟΙΛΟ	194	πεδινός	πρωτογενής τομέας	60	αγροτικός οικισμός
ΓΛΥΦΑ	567	παραθαλάσσιος	» και τουρισμός	316	τελευταία σημειώνει μεγά- λη τουριστική ανάπτυξη
ΣΥΝΟΛΟ	4265			1901	

Σημείωση : Ο αριθμός των κατοίκων είναι σύμφωνα με την απογραφή του 1981. Ο αριθμός των κτισμάτων από το 1984.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 : ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΔΟΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΑΡ.ΠΡΩΤ. (Τ.Π.)	Φ. Ε. Κ.	ΑΡΤΙΟΤΗΤΑ	ΣΥΣΤΗΜΑ	ΚΑΛΥΨΗ	Σ. Δ.
ΑΧΛΑΔΙ	986/86	1101/13.11.86	1000 m ²	ΠΤΕΡΥΓΕΣ	60%	5
ΣΠΑΡΤΙΑ	4076/88	693Δ/29.9.88	- -	- -	- -	7
Ν. ΣΠΑΡΤΙΑ	4106/22.6.88	704Δ/30.9.88	- -	- -	- -	7
ΜΥΛΟΙ	—	—	—	—	—	8
ΠΕΛΑΖΓΙΑ	6856/88	—	500 m ²	ΠΤΕΡΥΓΕΣ	60%	0
ΠΑΡ. ΠΕΛΑΖΓΙΑΣ	6848/88	—	1000 m ²	ΠΤΕΡΥΓΕΣ	- -	9
ΚΥΠΑΡΙΣΣΩΝ	6857/88	—	- -	- -	- -	8
ΒΑΘΥΚΟΙΜΟ	—	—	—	—	—	4
ΓΛΥΦΑ	1601/87	479Δ/27.5.87	1000 m ²	ΠΤΕΡΥΓΕΣ	60%	4

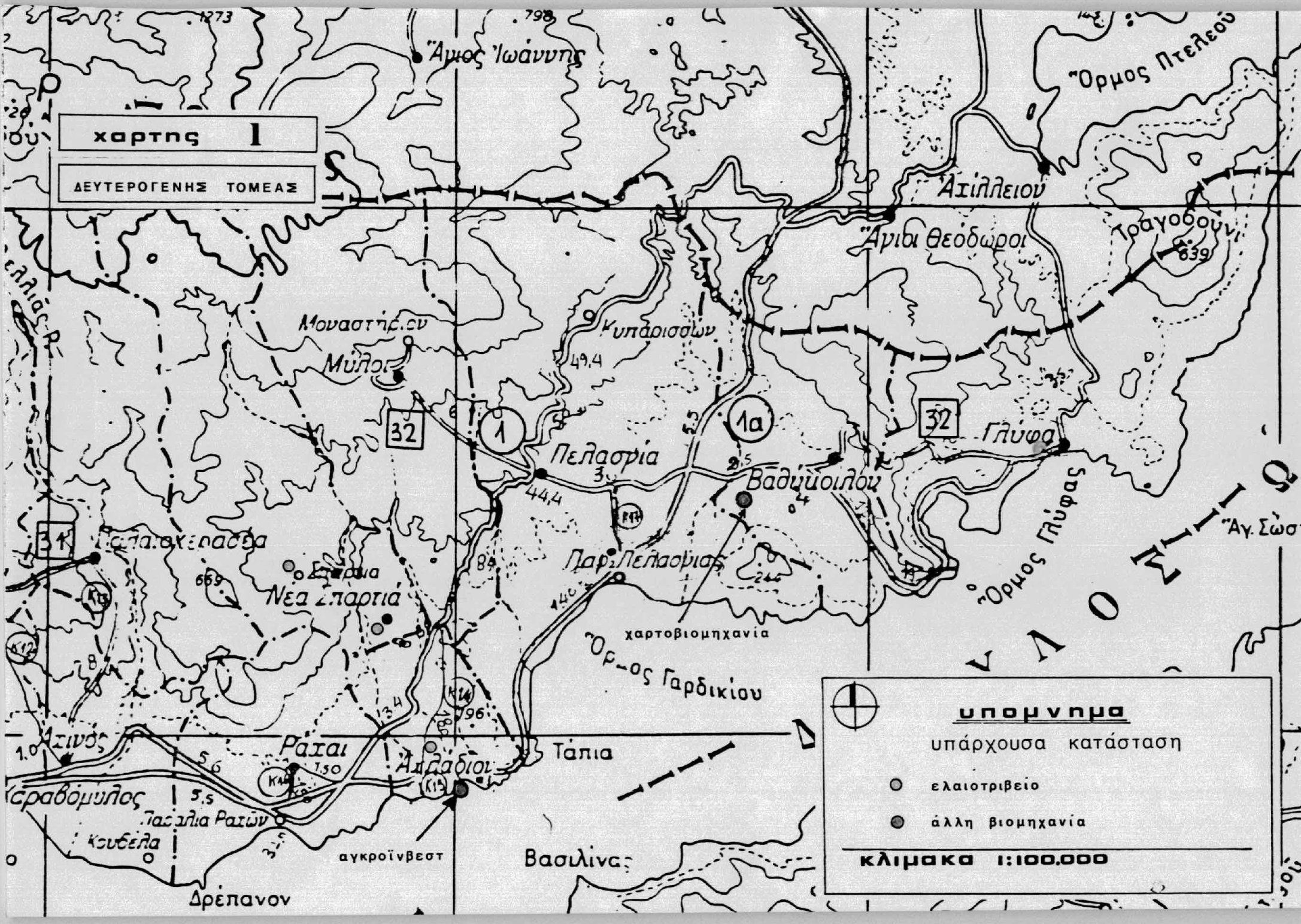
ΣΗΜΕΙΩΣΗ : Για τη Γλυφα ισχύει αυτόμα η τροποποίηση Α.Νομ. 735/12.2.88
 Οι όροι δόμησης των οικισμών είναι σύμφωνα με τα διατάγματα
 ΦΕΚ 181 και ΦΕΚ 131/85. —

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 : ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΘΕΣΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΟΧΛΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ελαιοτριβείο	Αχλαδι	ελιές - λάδι	μικρός	εποχιακά	ιδιωτικό
Agroinvest	-II-	επεξεργασία ζωοτροφικών προϊόντων	μέτριος	συνεχώς	εποχιακά λειτουργικά προβλήματα.
ελαιοτριβείο	Σπαρτιά	ελιές - λάδι	μικρός	εποχιακά	ιδιωτικό
-II-	Ανω Σπαρτιά	-II-	-II-	-II-	συνεταιριστικό
Πακo	Πελαγία	επεξεργασία χαρτου	μέτριος	συνεχώς	αξιόλογη μονάδα υψηλή απόδοση
ελαιοτριβείο	Γλυφα	ελιές - λάδι	μικρός	εποχιακά	συνεταιριστικό

χάρτης I

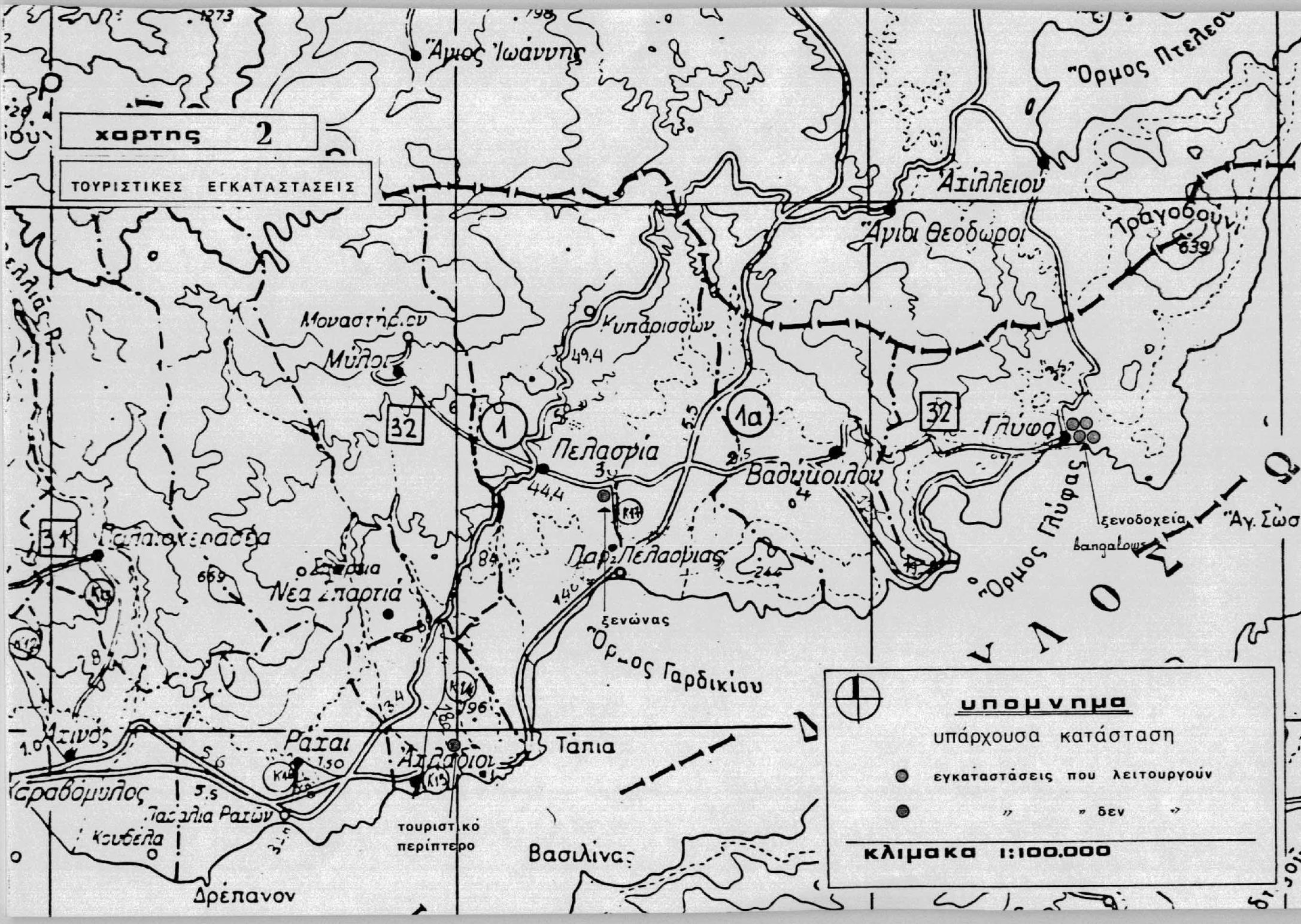
ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

υπομνημα

- υπάρχουσα κατάσταση
- ελαιοτριβείο
- άλλη βιομηχανία

κλίμακα 1:100.000

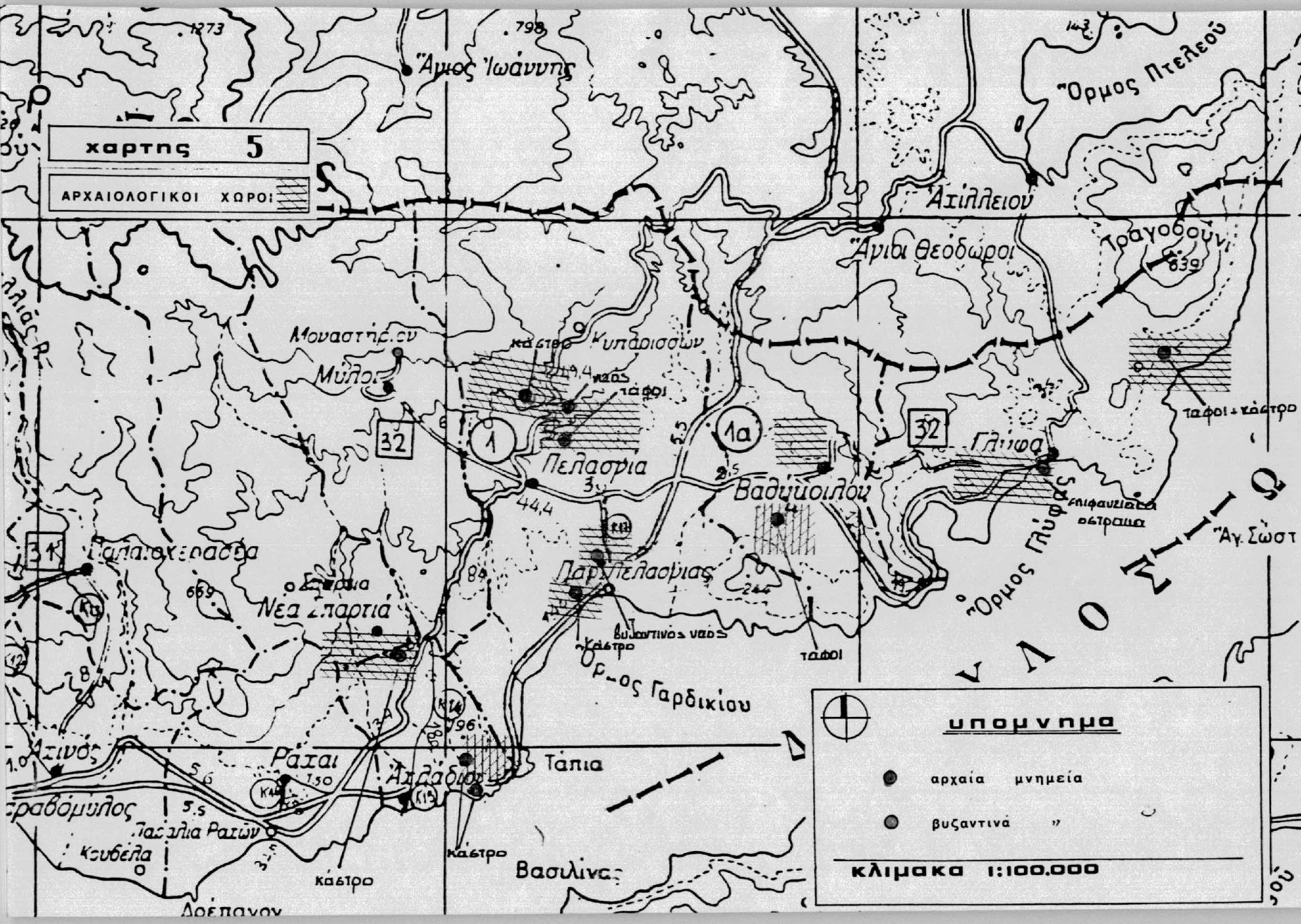
ΧΑΡΤΗΣ 2

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
 υπάρχουσα κατάσταση
 ● εγκαταστάσεις που λειτουργούν
 ● " " δεν " "

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100.000

χαρτης 5

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

υπομνημα
 ● αρχαία μνημεία
 ● βυζαντινά "

κλίμακα 1:100.000

Άγιος Ιωάννης

Όρμος Πελοποννησίου

Αιγίλλειου

Άγιοι Θεόδωροι

Πραγοπού

Μοναστήριον

Μύλοι

Καταστρώματα

Κυπαρισίων

32

1

Πελασγία

1a

32

Γλυφκή

ταφοί - κάστρο

34

Παλατιόκρηνη

Εσπάρτα

Νέα Σπάρτια

Παρχηλασγίας

Βαδύμοιλου

Όρμος Γλυφκής

Επιφανειακά ερείπια

Άγ. Σωστής

Βυζαντινός ναός

Κάστρο

ταφοί

Όρμος Γαρδικίου

υπομνημα

● αρχαία μνημεία

● βυζαντινά "

κλίμακα 1:100.000

Αζινός

Ραΐται

Αιδαδίου

Ταΐα

Πραγομύλος

Παλαιά Ραϊτών

Κρυβέλα

κάστρο

κάστρο

Βασιλινά

Δορπανόν

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΙΙ.1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Όπως αναφέρθηκε και στον πρόλογο της μελέτης, η δουλειά αυτή αποτελεί συνέχεια και ολοκλήρωση της αντίστοιχης εργασίας για γειτονική περιοχή που έγινε από την ίδια ομάδα τον Δεκεμβριο του 1987. Είναι λοιπόν φυσικό πολλοί από τους επιμέρους αναπτυξιακούς στόχους της προηγούμενης μελέτης να ισχύουν και για την τωρινή.

Γενικός στόχος και της μελέτης αυτής παραμένει μια εναλλακτική και πολυπλευρή ανάπτυξη της περιοχής που θα δημιουργεί προϋποθέσεις ποιότητας ζωής και δουλειάς για όλους τους κατοίκους και για τους νέους κυρίως. Μια ανάπτυξη όμως με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον, τα κτίσματα, την οικολογική ισορροπία και την πολιτιστική ταυτότητα του κάθε οικισμού χωρίστα. Θα προσπαθήσουμε και εδώ να καθορίσουμε ένα πλαίσιο επέμβασης, μια διαδικασία σχεδιασμού περισσότερο παρά μια μονοσημαντή λύση για άμεση εφαρμογή.

Όπως φάνηκε και από την ανάλυση που προηγήθηκε, το μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργού πληθυσμού της περιοχής προσανατολίζει τις δραστηριότητες του σε γεωργοκτηνοτροφικές εργασίες, γεγονός που μπορεί από μόνο του να δώσει μια κατ'αρχή εκτίμηση της φυσιογνωμίας της περιοχής. Θα προσπαθήσουμε μέσα από τις προτάσεις μας να προωθήσουμε ένα πλέγμα δραστηριοτήτων που θα στηρίζουν και εξισορροπούν την κυρία αυτή πρωτογενή παράγωγή ενώ παράλληλα θα προσπαθήσουμε να διακρίνουμε τον τομέα εκείνο που θα μπορούσε να παίξει τον σημαντικότερο αναπτυξιακό ρόλο για κάθε οικισμό. Δεν θα επηρεά, ωστόσο να θεωρούμε την περιοχή αναπτυξιακά αυτονομη και αποκομμένη τόσο από την υλοποιητή παραλιακή ζώνη της ανατολικής Φθιώτιδας όσο και από την ευρύτερη περιφέρεια του Νομού, αλλά να δούμε την ανάπτυξη της σαν μέρος της γενικότερης αναπτυξιακής διαδικασίας της Περιφέρειας.

Θα προσπαθήσουμε τέλος οι προτάσεις μας να επιπεριέχουν ένα σημαντικό βαθμό πολυδιάστατης και ευελιξίας, ποιοτικά χαρακτηριστικά που θα συμβάλλουν στην προσαρμοστικότητα τους, όσο αφορά τις επιμέρους τοπικές και χρονικές συνθήκες και την συνέχεια τους διαχρονικά.

ΙΙ.2. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ (ΓΕΩΡΓΙΑ-ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ-ΑΛΙΕΙΑ)

Όπως ήδη αναφέρθηκε ο πρωτογενής τομέας είναι ο κυρίως παραγωγικός τομέας για την περιοχή εφόσον απασχολεί το 80% περίπου των κατοίκων της.

Όσοσο τόσο η παραγωγικότητα όσο και το εισόδημα ανά απασχολούμενο είναι χαμηλά σε σύγκριση με άλλους τομείς. Αυτό οφείλεται κυρία στην έλλειψη καταλληλής υποδομής και τεχνικής υποστήριξης των τριών κλάδων της πρωτογενούς παραγωγής.

Οι ζήμιες του Μάρτη του 1987 στην παραγωγή και στο κεφάλαιο του πρωτογενούς τομέα δημιούργησαν έντονο εισοδηματικό πρόβλημα κυρία σε περιοχές σαν αυτή της μελέτης που είναι κυρίαρχα ελατοπαραγωγικές.

Πιστεύουμε ότι στον τομέα της γεωργίας επιβάλλεται αρχικά για την βελτίωση του κλάδου, η αντιμετώπιση του σαν κοινωνικού και όχι μόνο σαν οικονομικού χώρου. Έτσι θα πρέπει να υπάρξουν κίνητρα για την εγκατάσταση νέων γεωργών και για την αποφυγή της εγκατάλειψης των καλλιεργειών από αυτούς που τις αξιολογούν τώρα. Δεν μπορούμε να μιλήσουμε για ανάπτυξη σε οικισμούς φθινόντες όπου ο μέσος όρος των ηλικιών είναι πάνω από 40 χρόνια. Από την άλλη πλευρά τα οικονομικά κίνητρα από μόνο τους, δεν είναι αρκετά για να κρατήσουν τους αγροτικούς πληθυσμούς στην υπαίθρο. Χρειάζονται και μέτρα για βελτίωση και της ποιότητας ζωής των αγροτικών πληθυσμών έτσι που κάνας αγροτής να μην στερείται ανέσεις που ο κάτοικος του αστικού κέντρου

συνολικά βελτιώνει καθημερινά. Μπορούμε εδώ να αναφέρουμε απλά, χωρίς να αναλύσουμε περισσότερο, τις δυνατότητες μεταφορειακής περιβαλλοντικής περιβάλλουσας και τις συλλογές με τον κρατικό μηχανισμό.

Άλλα μέτρα που θα μπορούσαν να βοηθήσουν βετικά την ανάπτυξη της γεωργίας είναι:

1. Διευκρίνιση συγχρονίων αμοιβαίων χωρών, συσκευαστηρίων και φυγαδιών για προστασία της παραγωγής μέχρι την διασπορά της.

2. Προσχή ενισχυόμενης υποδομής και βελτίωση και επέκταση της αγροτικής οδοποιίας.

3. Βελτίωση του βιοτικού αγροτικού επιπέδου και ελαχιστοποίηση της διαφοράς εισοδημάτων ανάμεσα στα αγροτικά και στα εξωαγροτικά επαγγέλματα.

4. Διευκρίνιση συνθηκών και μηχανισμών τέτοιων ώστε ο αγροτικός πληθυσμός, μέσα στο συνδικαλιστικό και το συνεταιριστικό κίνημα να μετέχει ουσιαστικά στη λήψη μέτρων και αποφάσεων που τον αφορούν άμεσα.

5. Προώθηση των τεχνολογικών εξελίξεων και βελτιστοποίηση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων.

6. Αντικατάσταση των παγοληκτικών καλλιεργειών με ποικιλίες καλύτερης προσαρμοστικότητας στα εδαφολογικά δεδομένα των περιοχών.

7. Εκπαίδευση και υπεύθυνη ενημέρωση των παραγωγών.

8. Ίδρυση σε συνεργασία με τραπεζές (ΑΤΕ - ΕΤΒΑ κλπ) και τους ΟΤΑ επιχειρήσεων για τη συλλογή, επεξεργασία και διασπορά της βιομάζας (ελαιοπυρηνόφυλλο, κλαδέματα ελιάς).

Τέλος πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι είναι πια επιτακτική η ανάγκη για την εκπόνηση μιας ολοκληρωμένης μελέτης διαχείρισης υδατικού δυναμικού και όχι μόνο στα όρια της περιοχής που εξετάζεται. Ήδη το πρόβλημα της έλλειψης του νερού ήταν έντονο το καλοκαίρι του 1988 και η κατάσταση αυτή δεν μπορεί παρά να χειροτερεύει αν δεν παρθούν δραστικά μέτρα συντομιά.

Ο τομέας της κτηνοτροφίας δικαιολογεί προσπάθειες για βελτίωση ιδιαίτερα στους ημιπροϊόντες οικισμούς της περιοχής. Για τους περισσότερους παραγωγούς δεν είναι παρά συμπληρωματικό εισόδημα σ' αυτό που αποφέρει η γεωργία. Όπως οι παραδοσιακές δομές, που εξακολουθούν να διατηρούνται στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, σε συνδυασμό με το ιδιαίτερο ιδιοκτησιακό καθεστώς των βοσκοτόπων δυσχεραίνει την απόκριση της εκμεταλλεύσης με γρηγορούς ρυθμούς στις επικρατικές αλλαγές των συνθηκών της αγοράς.

Σαν πρώτες επιδιώξεις και στόχοι για την κτηνοτροφία θα μπορούσαν να αναφερθούν:

1. Αύξηση της παραγωγικότητας με:

α. πληρέστερη αξιοποίηση φυσικών και ανθρώπινων πόρων.

β. αξιοποίηση βοσκοτόπων.

γ. πρόσφορα τεχνική βοήθεια στους κτηνοτρόφους.

δ. προώθηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων κλάδων ζωικής παραγωγής.

2. Ποσοτική και ποιοτική αναδιάρθρωση της παραγωγής με:

α. εξασφάλιση φτηνών ζωοτροφών

β. βελτίωση ζωικού πληθυσμού

γ. βελτίωση συνθηκών εμπορίας

δ. οικονομική ενίσχυση του τομέα

3. Αντιμετώπιση του κτηνοτροφικού τομέα σαν κοινωνικού και όχι μόνον σαν οικονομικού χώρου και δημιουργία ειδικού εθνικού προγράμματος Κοινοτικών πόρων και κινήτρων για τους κτηνοτρόφους.

Ος ζώνες εντάτικης κτηνοτροφίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν περιοχές γεωργικών καλλιεργειών χαμηλής αποδόσης που δεν έχουν την δυνατότητα βελτίωσης και αύξησης της παραγωγής τους λόγω έλλειψης νερού και/ή εδαφομορφολογίας (πχ. μεγάλες κλίσεις).

Είναι απαραίτητη βραχυπρόθεσμα η ενίσχυση της αγέλαιας μορφής κτηνοτροφίας οικιαγενετικού τύπου αποτελεί τον μοναδικό περὸ πολλών κατοίκων των ημιορεινών οικισμών της περιοχής με την κατασκευή έργων υποδομής (ηλεκτρική, ύδρευση, αγροτική οδοποιία, κέντρα επεξεργασίας κτηνοτροφικών προϊόντων) ώστε να συνκρατηθούν οι ορεινοί πληθυσμοί στους τόπους τους και να αυξηθεί το εισόδημά τους.

Μακροπρόθεσμα θα πρέπει οι κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις να μετατραπούν σταδιακά σε οργανωμένες επιχειρήσεις εκμετάλλευσης ζωικού κεφαλαίου.

Ένας τομέας που επιδέχεται μεγάλο βαθμό βελτίωσης είναι η αλιεία. Είναι γνωστό ότι ο Μαλιακός κόλπος αποτελεί μαζί με τον Β.Ευβοϊκό ένα φυσικό ιχθυοτροφείο, όμως η δυνατότητα των αλιευμάτων έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και οριοθέτου ήδη τείνουν να εξαφανιστούν. Τα αίτια γι' αυτή την κατάσταση τουλάχιστον οσα από πρώτη όψη μπορεί να διαπιστώσει κανείς είναι:

1. Κακή αλιευτική διαχείριση.
2. Πλημμελής αλιευτική αστυνομείωση.
3. Αναχρονιστική αλιευτική νομοθεσία.
4. Ρυπανση από βιομηχανίες, γεωργικές δραστηριότητες, αστικά λύματα κλπ.

Περιοχές με έντονη αλιευτική δραστηριότητα στην περιοχή είναι το Αγιοδί και η Γλυφιά. Η βελτίωση των έργων υποδομής που υπάρχουν σ' αυτούς τους οικισμούς και η κατασκευή νέων θα συμβάλει οπωσδήποτε στη βελτίωση των όρων εκμετάλλευσης των αλιευμάτων του Μαλιακού κόλπου. Από την άλλη πλευρά, ήδη έχουν ξεκινήσει προσπάθειες για την εγκατάσταση μοναδών ιχθυοκαλλιέργειών και αστρακοκαλλιέργειών. Από πρώτη όψη ολος ο κόλπος φαίνεται κατάλληλος για την εγκατάσταση και λειτουργία τέτοιων μοναδών. Πρέπει, όμως επειδή ο τομέας των ιχθυοεκμεταλλεύσεων είναι σχετικά νέος στη χώρα μας, να προηγηθούν ολοκληρωμένες τεχνικοοικονομικές μελέτες και να συνταχθούν προγράμματα έτσι που σε ρεαλιστική βάση να περθούν τοπικά τα αναγκαία μέτρα ανάπτυξης και τεχνικής βοήθειας.

Τα διάφορα στάδια ανάπτυξης αυτών των προσπαθειών θα επιταχυνθούν με την ίδρυση αναπτυξιακών φορέων κατά περιοχές και την αναλήψη προπαραβουλιών από κοινού με τους τοπικούς φορείς, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και το επιστημονικό δυναμικό της περιοχής.

Οι γενικότερες προϋποθέσεις για την προώθηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων του τομέα της αλιείας είναι:

1. Η εξασφάλιση της ορθολογικής αλιευτικής διαχείρισης που μπορεί να επιτευχθεί με τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας, την οργάνωση και τον αναγκαίο τεχνικό εξοπλισμό των λιμενικών εγκαταστάσεων και υπηρεσιών και με την εκπαίδευση των αλιείων.
2. Η ολοκληρωμένη υδροβιολογική μελέτη του Μαλιακού κόλπου από αρμόδια όργανα έτσι που να καθοριστούν η αλιευτική διαχείριση και οι κατάλληλες περιοχές για την τεχνητή εκτροφή ψαριών και αστρακοειδών.
3. Η πλάτωση των υπηρεσιών του Υπ. Γεωργίας με ειδικευμένους επιστήμονες για την παροχή τεχνικοεπιστημονικής βοήθειας στους εκτροφείς.
4. Η μελέτη του Μαλιακού κόλπου από πλευράς περιβαλλοντικών επιβλαβειών έτσι που να περθούν τα αναγκαία μέτρα για τον περιορισμό τους σε παραδεκτό επίπεδο.
5. Η εκτέλεση έργων υποδομής (αλιευτικά καταμύγια-ιχθυοκαλές-στάθμοι εξυγίανσης αστρακοειδών κλπ).

Έτσι ο πρωτογενής τομέας να μπορεί να βελτιωθεί περισσότερο με μέτρα που είμετε ως τεχνικοί δεν έχουμε την δυνατότητα, ούτε την αρμοδιότητα να προτείνουμε. Άλλωστε και όλα αυτά που γραφήθηκαν πιο πάνω δεν είναι παρά σκέψεις.

προς διερεύνηση. Εκείνο όμως που σίγουρα μπορούμε να πούμε, είναι ότι είναι απαραίτητος ο εκσυγχρονισμός του πρωτογενούς τομέα της περιοχής και η προσαρμογή του στις απαιτήσεις και τις προκλήσεις των καιρών.

Ειδικότερα τώρα που ο ανταγωνισμός στο τα προϊόντα της Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς θα αυξάνεται συνεχώς για να κορυφωθεί το 1992 είναι απαραίτητη η σωστή και μεθοδική ανάπτυξη με γρήγορο ρυθμό για να μην παραλείψουμε οι φτωχοί συγγενείς "πλούσιων εταίρων". Θέλουμε μ'αυτό να υπογραμμίσουμε το μέγεθος της προσπάθειας που πρέπει να γίνει γιατί η ανάπτυξη για δεν μπορεί να μας περιμένει.

II.3. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ (ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ).

Οι περισσότερες εγκαταστάσεις της περιοχής που αφορούν τον δευτερογενή τομέα είναι άμεσα συνδεδεμένες με τη γεωργική παραγωγή (ελατοτριβεία, σουκευαστήρια, μονάδες επεξεργασίας γεωργικών προϊόντων). Εκείνο που είναι άμεσα αντιληπτό στην περιοχή, είναι η ανάγκη εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων των μικρών μονάδων όπως επίσης και η έρευνα της δυνατότητας για πιθανή συγκεντρώνει ομοίων μονάδων σε κοινές εγκαταστάσεις με σκοπό την βελτιστοποίηση της απόδοσης τους.

Η σωστή οργάνωση της μεταποίησης και τυποποίησης των γεωργικών προϊόντων θα μπορούσε να αυξήσει σημαντικά το εθνικό εισόδημα. Η επέκταση του δευτερογενούς τομέα σε τομείς σχετικούς με την κτηνοτροφία και την αλιεία, θα πρέπει να είναι το επόμενο βήμα μετά την βελτίωση των κτηνοτροφικών και αλιευτικών εκμεταλλεύσεων.

Ιδιαίτερη φρόντιδα απαιτεί το θέμα της διαθεσης των βιομηχανικών αποβλήτων των εγκαταστάσεων έτσι που να μην δημιουργηθούν προσθετά προβλήματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Έχει αποδειχθεί ότι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων είναι η πρόληψη και όχι η θεραπεία. Γι'αυτό και πριν από οποιαδήποτε επιπλέον αναπτυξιακή δραστηριότητα είναι αναγκαία η συντοξη μελέτη επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εγκατάσταση βιομηχανικών-βιοτεχνικών μονάδων στην περιοχή.

Μια άλλη δραστηριότητα που θα μπορούσε να οργανωθεί και να αποτελέσει έναν προσθετό οικονομικό πόρο για τους κατοίκους της περιοχής είναι η βιοτεχνική παραγωγή "παραδοσιακών προϊόντων" (υφαντά, χειροτεχνήματα) και η παράλληλη εκθεση και διαθεση τους μέσω επιχειρήσεων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

II.4. ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

II.4.1. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο τουρισμός τα τελευταία 20 χρόνια έχει αναδειχθεί σε σημαντικό παράγοντα αύξησης του εισοδήματος των κατοίκων των παραλιακών οικισμών της περιοχής. Παρ'όλα αυτά λείπουν ακόμα απ'αυτούς οι εγκαταστάσεις εκείνες και η υποδομή γενικότερα που θα προμήθουν σημαντικά τέτοιου είδους δραστηριότητες.

Η περιοχή των νοτιών παραλιών της Φθιώτιδας που συγκεντρώνει έναν μεγάλο αριθμό τουριστών - παραθεριστών μπορεί να θεωρηθεί κορεσμένη τουριστικά και στοχεύει για σε ποιοτική ανάπτυξη. Αντίθετα η περιοχή μελέτης δεν έχει ακόμη κορεσθεί και θα πρέπει οι οποιοδήποτε παρεμβάσεις σ'αυτή να στοχεύουν κατευθείαν σε ποιοτική ανάπτυξη του τουρισμού. Υπάρχουν παράλια που προσφέρονται για δημιουργία campings ή οργανωμένων πλοζ και το αξιολογώ φυσικό περιβάλλον των πιλορειών οικισμών μπορεί με την κατάλληλη υποδομή να προσελκύσει παραθεριστές.

Κατά τη γνώμη μας, για την οποιαδήποτε τουριστική αξιοποίηση, θα πρέπει να διερευνηθούν οι δυνατότητες των ΟΤΑ για το κατά πόσον μπορούν να την αναλάβουν. Υπάρχουν ήδη σχετικές προτάσεις από τις κοινότητες Αχλαδιού, Πελασγίας και Γλυφας για τέτοιου είδους αξιοποίηση.

Η προσπάθεια των σχετικών φορέων θα επηρεάσει κατά την γνώμη των μελετητών να επικεντρωθεί κυρίως στη προώθηση ενός αποτελεσματικού πλαισίου κινήτρων για την προσέλκυση τουριστών ανώτερου ποιοτικού επιπέδου. Αυτό συνεπάγεται αυτοκίνητο:

1. Ανώτερη ελεγχό των εγκαταστάσεων.

2. Αριστη παροχή υπηρεσιών.

3. Βελτίωση των χώρων υποδοχής και διακίνησης όπως λιμενικές εγκαταστάσεις, οδοποιία, κοινοχρήσιμοι χώροι.

Προς το παρόν, η πλειοψηφία των τουριστικών εγκαταστάσεων της περιοχής ανήκει σε ιδιώτες. Όπως προαναφέρθηκε πολλές κοινότητες επιδιώκουν την εγκατάσταση και λειτουργία τουριστικών επιχειρήσεων που είναι από τις πιο ευκόλες που μπορούν να αναλάβουν οι ΟΤΑ. Τέτοιες προσπάθειες θα πρέπει να προωθηθούν και να ενισχυθούν οικονομικά από τους κρατικούς φορείς. Με κύριο προσανατολισμό τις δραστηριότητες μικρής κλίμακας οι ΟΤΑ μπορούν να δημιουργήσουν κατασκηνωτικά κέντρα, campings, ξενώνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα, ξενοδοχεία, οργανωμένες πλαζ, σκάια και μαρίνες.

Από τους οικισμούς της περιοχής εκείνοι που έχουν ήδη προτάσεις για περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη είναι το Αχλαδί η Γλυφα και η Πελασγία. Το Αχλαδί και η Γλυφα παρουσιάζουν ήδη μια σημαντικότερη τουριστική παραθεριστική κίνηση τους θερινούς μήνες.

Διπλάσιο στο Αχλαδί, μετά το ρεϊμα, υπάρχει μια μεγάλη έκταση, κρατική ιδιοκτησία που θα μπορούσε να παραχωρηθεί στην τοπική αυτοδιοίκηση για τουριστική εκμετάλλευση (hangarows, ξενοδοχεία, πλαζ). Στη Γλυφα η κοινότητα διαθέτει ένα οικοπέδο 2,5 περίπου στρεμικών, όπου προτίθεται να εγκαταστήσει κάποιο τουριστικό μονάδα. Και οι δύο προσπάθειες προκρούουν στη χρηματοδότηση.

Όπως και οι άλλοι οικισμοί της περιοχής θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τουριστικά και συγκεκριμένα:

1. Στην παραλία Πελασγίας υπάρχει πρόταση από την κοινότητα για την δημιουργία camping στο χώρο δίπλα από τις εγκαταστάσεις (δεξαμενες κοιταμιών) της εταιρείας πετρελαιοειδών ΕΒΡΟ. Οι εγκαταστάσεις αυτές δεν έχουν λειτουργήσει ποτέ μέχρι τώρα και πιστεύεται ότι δεν θα δημιουργήσουν πρόβλημα στις τουριστικές εγκαταστάσεις. Ακόμα στον οικισμό της παραλίας Πελασγίας με την κατάλληλη υποδομή (δίκτυα, δρόμοι κλπ) θα μπορούσε να δημιουργηθεί κέντρο παραθεριστικών κατοικιών.

2. Ο Κυπαρισσιώνας έχει τις δυνατότητες να αναπτυχθεί σαν ημιεργαστικό παραθεριστικός οικισμός. Θα πρέπει να παρθούν μέτρα, έτσι ώστε η οποιαδήποτε τουριστική ανάπτυξη να μην αλλοιώσει τον χαρακτήρα του οικισμού.

Ένα άλλο θέμα που θα μπορούσε να συνδυαστεί με την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής είναι η αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων, αξιοποίηση που μπορεί να γίνει πόλος έλξης μιας ιδιαίτερης κατηγορίας τουριστών με σημαντικό οικονομικά οφέλη για την περιοχή.

Γενικότερα για την βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή προτείνουμε:

1. Βελτίωση και επέκταση του επαρχιακού οδικού δικτύου και του εσωτερικού οδικού δικτύου των οικισμών μέσα στα όρια τους, όπως αυτά καθορίστηκαν με πρόσφατες αποφάσεις του Νομαρχη Φθιώτιδας.

2. Βελτίωση και επέκταση των δικτύων υδρεύσης των οικισμών παράλληλα με την ικανοποίηση των αναγκών τους σε ποσιό νερό.

3. Προσαρμογή της υπολοιπής υποδομής έτσι που να ανταποκρίνεται σε μια οργανωμένη ανάπτυξη (υπογεία τηλεφωνικά και ενεργειακά δίκτυα, αποχέτευση ή τουλάχιστον σιπτικοί βοθροί). Κατά την γνώμη των μελετητών θα πρέπει τα έργα αυτά να συνδυάζονται σε κοινό οργανωτικό σχέδιο έτσι που η κατασκευή του ενός να μην παρεμποδίζει το άλλο. Τέως έτσι αποτρέπεται το φαινόμενο να γίνονται οι εργασιές υποδομής μετά τον επισιτισμό γεγονός που δημιουργεί πολλές τεχνικές δυσκολίες στην κατασκευή τους και αυξημένο κόστος.

4. Διαμόρφωση των παραλιών των οικισμών της περιοχής για την εξυπηρέτηση των λουόμενων με ευκόλες και όχι σπαράγγιες πολυδαίδαλες κατασκευές όπως:

- α. μικρά καθίσματα.
- β. γέφυρες και κερπίνες.
- γ. φατρίες.

5. Επέκταση και ποιοτική βελτίωση των κοινοχρηστών ελεύθερων χώρων και διαμόρφωση με:

- α. φύτευση
- β. κροσιέωση
- γ. πιθανή πλακοστρωσι
- δ. φατρίες

6. Ενίσχυση των κοινοτήτων με Υπηρεσίες άμεσης ανάγκης όπως Ιατρεία, αστυνομία κλπ.

7. Οικονομική ενίσχυση των ΟΤΑ για την ολοκλήρωση των αναπτυξιακών προγραμμάτων τους.

8. Λήψη μέτρων για την προστασία των ακτών, της θάλασσας και του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα, όπως:

α. λύση του αποχετευτικού προβλήματος με την κατασκευή δικτύων αποχέτευσης και αντίστοιχων εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων ή τουλάχιστον με την επιβολή κατασκευής στεγανών βοθρών και τον αυστηρό έλεγχο τους. Πάντως θα πρέπει ομοίω δημόσια εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων στη περιοχή να έχει την δυνατότητα να δεχθεί επιπλέον ρυπαντικά φορτία από βοθρολύματα γειτονικών οικισμών που θα μεταφέρονται εκεί με βυτιοφόρα οχήματα.

β. Κατασκευή και λειτουργία βιολογικού καθαρισμού σε κάθε μεγάλη βιομηχανική ή ξενοδοχειακή μονάδα που εγκαθίσταται στην περιοχή.

γ. Εκπόνηση ολοκληρωμένης μελέτης για την διαχείριση των απορριμμάτων της περιοχής. Δηλαδή θα πρέπει να μελετηθεί ο τρόπος συλλογής και μεταφοράς των απορριμμάτων σε χώρο κατάλληλο για την συστηματική και ελεγχόμενη υγειονομική τους ταφή, έτσι ώστε και το περιβάλλον να προστατευθεί από την ρυπανση και η δημόσια υγεία να διαφυλαχθεί. Οι χώροι και τα μέσα συλλογής μπορεί να είναι κοινά για ομάδες οικισμών.

δ. Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από τις πυρκαγιές.

Να επισημάνουμε τελειώνοντας ότι όλη η προσπάθεια για την τουριστική αξιοποίηση της περιοχής θα πρέπει να βρίσκεται κάτω από τον αυστηρό και υπεύθυνο έλεγχο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει η τοπική αυτοδιοίκηση να ηλαιοστωθεί με το κατάλληλο επιστημονικό δυναμικό έτσι ώστε οι παρεμβάσεις που θα γίνουν να μην παρουν διάσπαρτες τέτοιες που θα φέρνουν αντίθετα αποτελέσματα από τα επιδιωκόμενα. Τέτοια παραδείγματα υπάρχουν αφηρόν σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, όπου η αλόγιστη τουριστική ανάπτυξη έχει οδηγεί σε υποβαθμισμό του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής και σε αλλαγή της φυσιογνωμίας και της ταυτότητας του χώρου.

II.4.2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Η συνεχής έρευνα έχει αποδείξει ποσο πολύ οι κοινωνικο-πολιτιστικοί παράγοντες επιδρούν στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος μας, τόσο του οικιστικού όσο και του υπολοιπού φυσικού.

Στην προηγούμενη μελέτη (για την περιοχή από Στυλίδα έως Ραχές), είχαμε αναφερθεί εκτενώς τόσο στην συμβολή των πολιτιστικών εκδηλώσεων στην ανάπτυξη μιας περιοχής όσο και στο είδος των πολιτιστικών δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν για την συγκεκριμένη περιοχή. Πολλά από αυτά που προτάθηκαν, θα μπορούσαν να υιοθετηθούν και για την περιοχή μελέτης μας, μιας και οι δύο περιοχές εμφανίζουν ενίοτε πολιτιστικό χαρακτήρα και περίπου κοινά προβλήματα.

Η πολιτιστική παρουσία στην περιοχή μελέτης είναι μείωμένη έως ανύπαρκτη. Ο μοναδικός σημαντικός πολιτιστικός συλλογός για την περιοχή (Πολιτιστικός Συλλογός Σπάρτας) εδρεύει στη Λαμία και δρα κυρίως σ' αυτή ο δε συλλογός Γλυφίδας υπολείπεται. Ωστόσο θεωρούμε απαραίτητη για την γενικότερη ανάπτυξη της περιοχής την πολιτιστική της αναβάθμιση.

Προτείνουμε πολιτιστικές εκδηλώσεις επιπέδου γειτονίας που θα οργανωθούν και θα προωθηθούν κυρίως μέσα από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία οφείλει να παίξει ενεργό και κύριο ρόλο στην αναπτυξιακή προσπάθεια. Μικρές βιβλιοθήκες, κινηματογραφικές προβολές, εκθέσεις, διαλέξεις και μουσικές εκδηλώσεις που θα μπορούσαν να φιλοξενηθούν ακόμα και στο κοινοτικό κατάστημα, όπου υπάρχει, είναι μερικές από τις δραστηριότητες που θα μπορούσαν να προωθηθούν συμβάλλοντας ικανοποιητικά στην πολιτιστική και κοινωνική αναβάθμιση της ζωής των κατοίκων.

Στις μεγαλύτερες κοινότητες, όπως είναι η Πελασγία και η Γλυφίδα, μπορούν να οργανωθούν κέντρα νεότητας ή μικρά πνευματικά κέντρα σε κτίρια των κοινοτήτων για την διενέργεια πολιτιστικών εκδηλώσεων που θα απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες και σ' ένα κοινό πλατύτερο από αυτό του οικισμού, ίσως όλης της περιοχής μελέτης.

Όσοσο είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε την υποχρέωση και της Πολιτείας να ενισχύει με κάθε τρόπο τειοίου είδους δραστηριότητες και να συμβάλει όσο το δυνατόν περισσότερο στην αποφυγή της μονοκομματικής υψης των συλλογών, γεγονός που έχει σαν αποτέλεσμα την (ίδια την αποδυνάμωση τους και την απομακρυσή τους από τους ανθρώπους προς τους οποίους ουσιαστικά απευθύνονται.

Ένα στοιχείο που απουσιάζει είναι η ουσιαστική συμμετοχή των κατοίκων στις δραστηριότητες της περιοχής. Η συμμετοχή έχει τον χαρακτήρα καταναλωτικής συμπεριφοράς, είναι εφήμερη και ουτε ηγνάζει ουτε καταλήγει στα στοιχεία. Το μεγάλο ποσοστό του γρασμένου πληθυσμού, η τάση για αστυριλία, η σπυτική απορρομωση των ορεινών περιοχών, η απουσία σημαντικών εκπολιτιστικών κινήσεων, η ελλείψη συλλογικού πνεύματος και κοινωνικής συνειδητής, μια νοστροπία-καχυπαρσία, διστοχμού και συντηρητισμού όχι εντελώς αδικαιολογητή, είναι οι λόγοι που εβήγουν τις εκδηλώσεις των ατομών και χαρακτηρίζουν τη σημερινή κατάσταση.

Δεν θα επεκτεθούμε σε θέματα συμμετοχής των πολιτών στο σχεδιασμό, έχουμε ήδη αναφερθεί σχετικά στην προηγούμενη μελέτη μας. Θεωρούμε όμως απαραίτητο να επιστημονούμε και εδώ την αναγκαιότητα της ουσιαστικής και καθοριστικής συμμετοχής, τόσο για τον εντοπισμό και τον καθορισμό του προβλήματος όσο και για την επίλυση της ή των αντίστοιχων λύσεων.

Η συμμετοχή του πολίτη στην αναπτυξιακή διαδικασία εκφράζεται με:

α. επαρκή πληροφόρηση

β. οικονομική, πολιτική, κοινωνική και πολιτιστική διαρκή παρουσία, λειτουργία και δράση

γ. απαιτήρη τους για συμμετοχή όχι μόνο στην παραγωγική διαδικασία αλλά και στο αποτέλεσμα.

Τον πιο οπουδήποτε ρόλο μπορεί να παίξει η τοπική αυτοδιοίκηση η οποία θα δημιουργήσει προγράμματα στα οποία θα εξασφαλίζεται η αμεσοτητα η αντιπροσωπευτικοτητα η συλλογικοτητα και η διαρκεια ετσι ωστε να προκαλέσουν την ουσιαστική και καρποφόρα συμμετοχή.

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν πρέπει να περιορίζεται σε κείνον του τοποτηρητή της κεντρικής εξουσίας. Οφείλει να σταθεί κοντά στον πολίτη, δέκτη και εκφραστή κάθε ενέργειας της, αναλαμβάνοντας ουσιαστικό και κυρίο ρόλο στην αναπτυξιακή διαδικασία του τοπικού.

Δεν αρκεί λοιπόν η πολιτική βούληση ούτε η τυλική μεταφορά εξουσίας στην περιφέρεια. Κάθε προσπάθεια προσπάθεια θα έχει νόημα μόνο αν στη Περιφέρεια λειτουργούν αποτελεσματικά οι κοινωνικοί και οι οικονομικοί εκείνοι θεσμοί και μηχανισμοί που θα μπορούν να απορροφήσουν και να χρησιμοποιήσουν την εξουσία.

Δεν αρκούν οι προθέσεις για αποκεντρώση αν τα λόγια δεν συνοδεύονται με μεταφορά πόρων. Άλλα ούτε η αποκεντρώση μπορεί να συντηρηθεί αν η περιφέρεια δεν αξιοποιήσει παραγωγικά αυτούς τους πόρους και δεν εξασφαλίσει την αναπαραγωγή τους.

Η προκλήση των καιρών είναι τέτοια που δεν μας αφήνει περιθώρια να εμίστα πια παθητικοί δέκτες μνημονίων αλλά οφείλουμε να αναδειχθούμε σε συνειδητούς πολίτες της ευρωπαϊκής συντελεστές και συμμετοχοί στη διαμόρφωση της "Ευρώπης των Πολιτών".

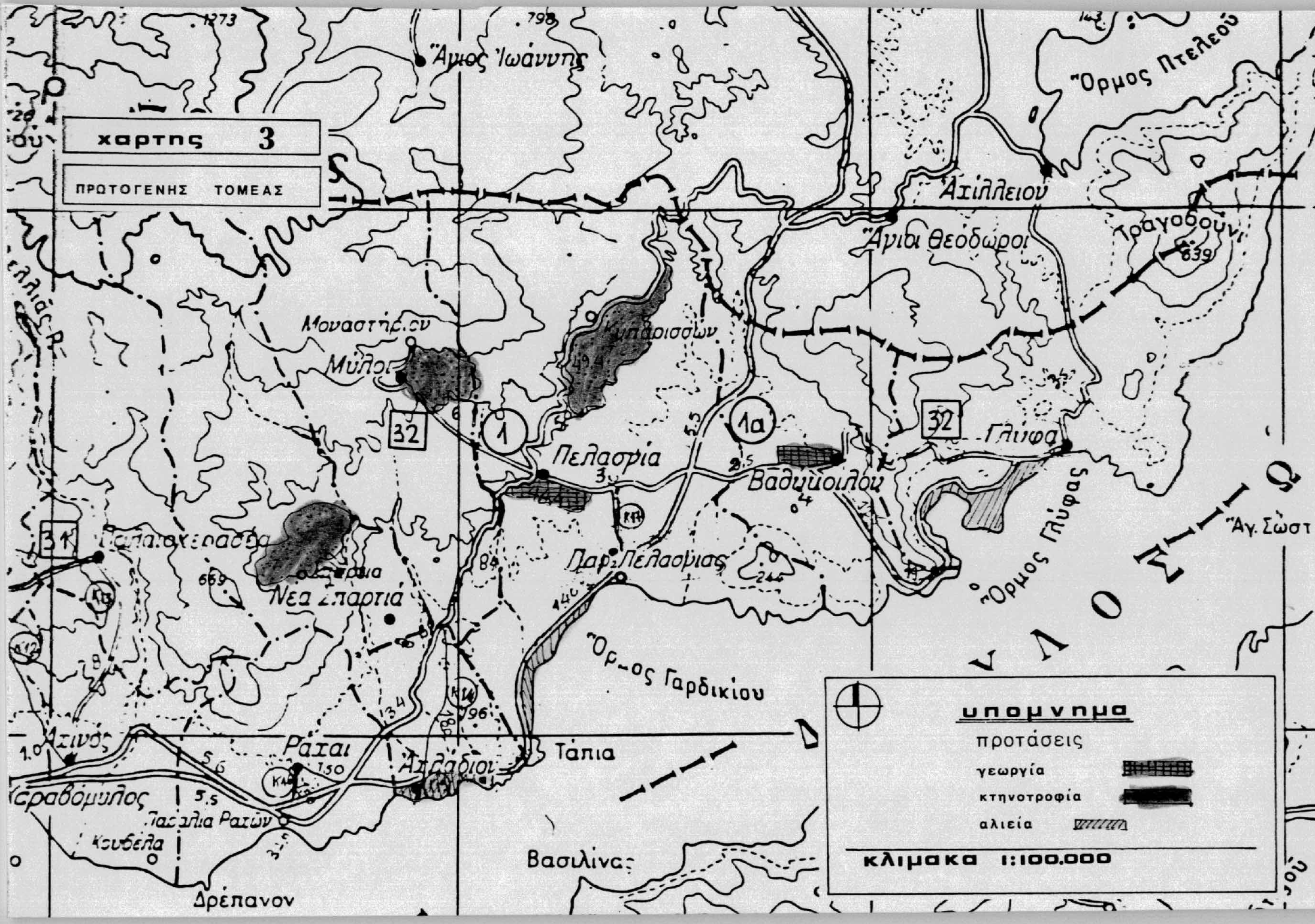
II.4.3. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ

Σε τούτη τη τελευταία παράγραφο των προτάσεων μας θα θέλαμε να αναφερθούμε για λίγο στο βασικό κατά την γνώμη μας θέμα της διοικητικής αποκεντρώσης.

Αν και η περιοχή μελέτης διασχίζεται από τον βασικό Εθνικό Οδικό Άξονα (Νέα Εθνική Οδός Αθηνών-Θεσσαλονίκης) και η επικοινωνία με το διοικητικό κέντρο του Νομού είναι πολύ ευκολή, ωστόσο παραμένει γεγονός ότι είναι απαραίτητο το χασίμο τουλάχιστον ενός ηρώιμου για οποιονδήποτε κάτοικο του οικισμού που έχει μια κάποια συναλλαγή με δημόσια υπηρεσία. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση ασθενών που θα πρέπει να μετακινηθούν στη Στυλίδα ή στη Λαμία μια και η περιοχή εξυπηρετείται από αγροτικούς ιατρούς και μάλιστα όχι σε καθημερινή βάση. Κατά την γνώμη μας, θα πρέπει η πολυδιακημιτισμένη διοικητική αποκεντρώση να γίνει πραγματικότητα και μάλιστα σε σύντομο χρονικό διάστημα γιατί εκτός από το γεγονός ότι θα βελτιώσει τις συνθήκες ζωής των κατοίκων θα είναι και ένα ικανώτατο κίνητρο για την μείωση της εσωτερικής μεταναστεύσης και την διατήρηση ή και αύξηση του αγροτικού πληθυσμού της περιοχής.

Ετσι και σε συνδυασμό με τις προσπάθειες των κοινοτήτων της περιοχής για την συνέωση τους και τη δημιουργία νέων Δ.π.ων θα μπορούσαν να στηθούν υπηρεσίες Νομορχιακού επιπέδου σε μεγάλες κοινότητες της περιοχής όπως Δ.π.οιστο Τόμειο, γραφεία του Υπουργού Γεωργίας της Διευθύνσης Δασών και της Διεύθυνσης Εγγειών Βελτιώσεων.

Άκόμα οι κοινότητες θα μπορούσαν να στελεχωθούν με τεχνικό προσωπικό της ΤΥΔΚ καθώς και με συμβούλους Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης. Μια τέτοια στελέχωση θα είχε σαν συνέπεια την πολυπλευρή ενθέρωση των κοινοτικών αρχών στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και επομένως την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση τους.

χάρτης 3

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

υπομνημα

- προτάσεις
- γεωργία
- κτηνοτροφία
- αλεία

κλίμακα 1:100.000

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζούμε εκφράζει το είδος της κοινωνίας που έχουμε. Κοινωνία και χώρος φαίνεται να είναι άρρηκτα δεμένοι και αλληλοκαλυπτόμενοι. Ετσι δεν μπορεί να θεωρηθεί ρεαλιστική και εφαρμόσιμη η λύση εκείνη που δεν λαμβάνει υπέρψη τις ιδιαίτερες κοινωνικές συνθήκες του κάθε τόπου. Τα ιδιαίτερα αυτά χαρακτηριστικά του χώρου θα οδηγήσουν σε λύσεις προσαρμοσμένες στα δεδομένα του τόπου, χωρίς να προσπαθούν να μιμηθούν λύσεις και επιλογές ξένες προς την συγκεκριμένη περιοχή.

Στη μελέτη που προηγήθηκε έγινε προσπάθεια για μία συνδυαστική περισσότερο και επαναχρησιμοποίηση του υλικού που ήδη υπάρχει στην περιοχή, παρά στην διατύπωση νέων αφηρημένων μοντέλων.

Θα διαπιστωθεί τούς ότι σε πολλά ζητήματα δεν δοθηκαν συγκεκριμένες και μονοσημάντες λύσεις και που ακολουθήθηκε και στην προηγούμενη μελέτη μας. Αυτό δεν οφείλεται σε αδυναμία της ομάδας για κάτι τέτοιο, αλλά εντάσσεται στο γενικότερο πνεύμα μιας αντιμετώπισης που βλέπει τον σχεδιασμό σαν ένα δυναμικό φαινόμενο που συνεχώς εξελίσσεται και προσαρμόζεται στις καινούργιες ανάγκες που παρουσιάζονται.

Θα θέλαμε και εδώ να επισημανουμε την ανάγκη να καλυφτεί σε μεγάλο βαθμό:

α.η έλλειψη πληροφόρησης του ντοπιου πληθυσμού, τόσο για τις αναπτυξιακές δυνατότητες της περιοχής του, όσο και για τις μεθόδους εκείνες που θα επιτρέψουν μια επιθυμητή αναπτυξη.

β.η έλλειψη τεχνικής υποστήριξης των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, για να μπορούν οι ίδιοι να διαμορφώσουν συγκεκριμένες απαντήσεις και να προτείνουν συγκεκριμένες λύσεις για τα προβλήματα που απασχολούν τις κοινότητες τους.

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί κυρία με την βοήθεια των συμβουλών τοπικής ανάπτυξης και αυτοδιοίκησης στους οποίους έχουμε ήδη αναφερθεί. Ένεργο ρόλο στην προσπάθεια αυτή πρέπει να παίξουν οι επιστημονικοί φρονεσι, τα εργατικά σωματεία οι αγροτικοι συνεταιρισμοί και γενικά όλοι οι κατοικοί.

Το γενικότερο και σοβαρότερο πρόβλημα που διαπιστώθηκε στη περιοχή μελέτης ήταν η έλλειψη της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής, για τις περισσότερες δραστηριότητες. Δραστηριότητες που στο μεγάλο τους ποσοστό ξεπερνούν τα όρια της δικαιοδοσίας του ΤΕΕ.

Η κάλυψη αυτής της έλλειψης μας φέρνει αντιμετώπισης με την ανάγκη σύστασης διεπιστημονικών ομάδων εργασίας που θα αντιμετωπίσουν αφηρικώς αλλά και με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τον κάθε τομέα χωριστά, και συντονισμένα όλους μαζί, για μία ανάπτυξη που θα ενισχύει τη ντοπια αγροτοεπιχειρηματική δραστηριότητα και θα μεγιστοποιεί την ωφέλεια για τον πληθυσμό της περιοχής.

Πιστεύουμε ότι θα έχουμε φτάσει σ'ένα ικανοποιητικό βαθμό βοήθειας προς τη περιοχή όσο αφορά την αναπτυξιακή της πορεία, αν δουμε έστω και τα μισά από αυτά που προτείνουμε να δοκιμάζονται στην πράξη, ξεπερνώντας τα όρια ενός απλού θεωρητικού μελετητικού τεύχους.

Αναγκαία προϋπόθεση για κάτι τέτοιο θεωρούμε, πέρα από τη θετική πολιτική βούληση και τη συναιθεματική συμπαράσταση των αρμόδιων φορέων, την οικονομική ενίσχυση των Ο.Τ.Α έτσι που να μπορέσουν να αναλάβουν πρωτοβουλίες σχετικές με την ανάπτυξη της περιοχής τους, αλλά και τη χρηματοδότηση κάθε αναπτυξιακής προσπάθειας που κρίνεται θετική για την περιοχή. Γιατί νομίζουμε πως έτσι το κράτος αναλαμβάνει το ρόλο του σαν διαμορφωτής συνθηκών μέσα στις οποίες ο πολίτης δημιουργεί και αναπτύσσεται ελεύθερα αλλά και γιατί "αφείλουμε να διευκολύνουμε τον καθένα στο να καταστεί ενεργητικός και αποτελεσματικός πολίτης".

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τελειώνοντας θα θέλαμε να αναφέρουμε άλλη μια φορά την ανάγκη ενθάρρυνσης της συμμετοχής των κατοίκων στη διαδικασία του σχεδιασμού της ανάπτυξης της περιοχής τους και να επισημάνουμε την προσοχή στην εφαρμογή κάθε μέτρου σχετικού με την ανάπτυξη τόσο της περιοχής μελέτης όσο και κάθε άλλης περιοχής. Οι επιχειρήσεις να γίνονται με ιδιαίτερη προσοχή και ευθύνη και κύρια με κριτήριο τη συνέχισή " για να μην πληγνύνουν άδικα το γερασμένο κόσμο και για να μην εμποδίζουν με τον όγκο τους τον καινούργιο κόσμο που προσχίζει να γεννηθεί".

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ ΑΘ., "Πολεοδομικός σχεδιασμός", κεφ. Β, 10, 16, 21. ΑΘΗΝΑ 1984.
2. ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, "Άρθρα και Μελέτες των Δημάρχων" Εκδόσεις Αφων Ταλίδη, ΑΘΗΝΑ 1982.
3. ΚΥΡΟΔΗΜΟΥ Β. - ΧΑΔΟΥΛΗΣ Θ., "Προτάσεις Αξιοποίησης παραλίας από Στυλίδα έως Ράχες", ΤΕΕ Τμήμα Ανατολικής Στερεάς, ΛΑΜΙΑ 1987.
4. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΟΣΜΑΚΗ Π - ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ Δ., "Ο ιστός της πόλης. Θεωρίες και εφαρμογές", Αρχιτεκτονικά θέματα 16/1982, σελ 110-203.
5. ΝΟΜΟΣ 1337/83 (Οικιστικός Νόμος)
6. ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ "Εκθεση του Νομού Φθιώτιδος για το πενταετές πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης 1988-92".
7. ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ "Νομός Φθιώτιδος - στατιστικά και περιγραφικά στοιχεία".
8. ΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Δ. ΤΡΙΑΝ., "Ιστορία και Μνημεία της Φθιώτιδος", Εκδοση Δήμου Λαμιέων, ΑΘΗΝΑ 1971.
9. ΣΕΦΕΡΗ Μ., "Λαϊκή Συμμετοχή στον Πολεοδομικό σχεδιασμό", Δελτίο Συλλόγου Αρχιτεκτόνων 12/1982.
10. ΤΕΕ Μόνιμη Επιτροπή Θεμάτων Προστασίας Περιβάλλοντος, "Δυνατότητες πολιτιστικής κίνησης στο Δήμο, στη συνοικία και στη γειτονιά", ΑΘΗΝΑ 1980.
11. ΥΠΕΧΩΔΕ, Νομός Φθιώτιδος, "Προτάσεις χωροταξικής Οργάνωσης" (συναπτικό σχέδιο δομικών παρεμβάσεων) ΑΘΗΝΑ 1984.
12. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ. "Πενταετές πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης 1983-87", ΑΘΗΝΑ 1984.
13. ΦΕΣΣΑ - ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ε. "Το πρόβλημα της πολιτιστικής πολιτικής στην Ελλάδα". Αρχιτεκτονικά θέματα 9/1978.
14. ΧΑΤΖΗΓΩΓΑΣ Γ., "ΑΝΑ-σχεδιασμός, νέες χρήσεις σε παλιά κτίσματα", ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1985.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	2
ΜΕΡΟΣ I: Υπάρχουσα κατάσταση.....	3
I.1 Γενικά χαρακτηριστικά της περιοχής...	3
I.2 Οικισμοί της περιοχής.....	3
I.3 Η ευρύτερη περιοχή μελέτης.....	15
I.4 Αρχαιολογικοί χώροι	18
ΜΕΡΟΣ II: Προτάσεις αξιοποίησης.....	26
II.1 Γενικές παρατηρήσεις.....	26
II.2 Πρωτογενής τομέας.....	26
II.3 Δευτερογενής τομέας.....	29
II.4 Τριτογενής τομέας.....	29
ΜΕΡΟΣ III: Συμπεράσματα.....	36
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	37
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	38